

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΔ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1947

ΑΡΙΘ. 7—8

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

† *Μητροπολίτου Σάμου Ειρηναίου*, Ἡ ἀλήθεια θάπτεται διὰ τὴν ἀνάσθη λαμπροτέρα.—*Λεωνίδου Ι. Φιλίππιδου* Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Τὸ Πανελλήνιον Ἰδρυμα Τήνου.—*Μιχαὴλ Δένδια* Καθηγητοῦ τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ Ἐκκλησία ὡς κοινωνικὸς θεσμὸς (τέλος).—*Πρωτοπρεσβυτέρου Ἐμμανουὴλ Γ. Μυτιληναίου*, Περὶ τὴν μελέτην τοῦ ἱ. βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως.—*Παρατηρήσεων Στήλη*: Τῶν ἀπ' αἰῶνος κοιμηθέντων.— «Ἐκ τοῦ ναοῦ».— Ἀπροσδόκητος «Μαύρη Ἀγορά».— Αἱ συνθήκαι.— *Χρονικά*.

Ἡ ἀλήθεια θάπτεται διὰ τὴν ἀνάσθη λαμπροτέρα

Αἱ συνέπειαι τοῦ παγκοσμίου πολέμου βαρύνουν ἀκόμη τὴν ψυχὴν τῶν λαῶν. Οἱ πόροι τῆς ζωῆς δὲν ἀνεθρονιστὸν τὸν ρυθμὸν τῶν. Τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων κινεῖται εἰς μίαν περιωρισμένην ἔκτασιν. Αἱ σκέψεις ἐνὸς ἑκάστου καὶ τῶν ἡγετῶν τῶν Ἐθνῶν εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ δὲν εἶναι τόσον εὐλόγων. Μία ἀγωνία συνέχει τὸν κόσμον ὡς πρὸς τὴν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς.

Ἄλλὰ καὶ ὁ διάπυρος πόθος τῆς θεμελιώσεως μιᾶς εἰρήνης ποῦ νὰ ἐνισχύη τὰς ἐλπίδας τῶν λαῶν διὰ τὴν ζωὴν τῶν, διὰ τὸ παρὸν τῶν καὶ τὸ μέλλον τῶν, παραμένει ἀκόμη ἀνεκπλήρωτος. Τὰ διεθνή συνέδρια βαδίζουσι εἰς τὸ ἔργον τῶν μέσα εἰς ἐπιφυλάξεις καὶ καχυποψίας. Μόνον αἱ τελευταῖαι συναντήσεις τῶν ἐκπροσώπων τῶν μεγάλων Δυνάμεων κατέληξαν εἰς τινὰς συμφωνίας, αἱ ὁποῖαι φαίνονται νὰ προδιαγράφουν τὴν ὁδὸν τῆς πραγματοποιήσεως τῆς μεγάλης προσδοκίας, ὅπως εἶναι ἡ εἰρήνη τοῦ κόσμου. Ἄλλὰ ἐπιπροσθοῦν τεράστια ἐμπόδια. Δὲν κυριαρχεῖ εἰς τὰς καρδίας τῶν λαῶν ἡ πίστις εἰς τὴν ἀλήθειαν, ὅπως εἶναι τὸ πνεῦμα, ἡ ἐλευθερία τῶν ἔθνῶν. Ἡ εἰρήνη ὅμως εἶναι ὁ καρπὸς τῆς πίστεως εἰς τὴν ἀλήθειαν αὐτήν. Πολιτικοὶ ὑπολογισμοὶ καὶ συγκρουόμενα ἰδεολογικὰ κατευθύνσεις περιπλέκουσι τὰ πράγματα καὶ γεννοῦν ἀντιθέσεις ποῦ καταπονοῦν τοὺς διαχειριστὰς τῆς ἐξουσίας καὶ διακονοῦν τὴν ἀγωνίαν τοῦ κόσμου. Ἐγίνετο πολὺ ματεριαλιστικὴ ἡ ζωὴ τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ τὴν πρόοδον τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν καὶ τὴν

καταπληκτικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τῆς ζωῆς ἀνεστηλώθησαν αἱ πολιτικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ ἀξίαι.

Ἄλλ' εἰς τὴν ἀντίληψιν αὐτὴν τῆς ζωῆς δὲν προάγεται ἡ ἀλληλεγγύη καὶ ἡ συναδέλφωσις τῶν λαῶν. Ἡ δύναμις ποῦ συγκεντρῶνουν οἱ λαοὶ εἰς τὰς χεῖράς τῶν ἀπὸ τὸν τεχνικὸν τῶν ἐξοπλισμὸν γίνεται ὁ ρυθμιστὴς τῆς διεθνούς ζωῆς. Δὲν ἀτενίζουσι τὰ ἔθνη τὴν ἀλήθειαν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἄλλοι τὴν ἀναζητοῦν ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ποῦ ἐκφράζεται μέσα εἰς θεσμοὺς, μέσα στὰ ἱερὰ αἰσθήματα τῶν νεκρῶν. Ἄλλοι θέλουσι νὰ τὴν διδοῦν μέσα στο μέλλον, ἀνεξαρτήτως τῆς διαδρομῆς τῆς ἱστορίας καὶ τῆς δι' αὐτῆς συσσωρευθείσης πνευματικῆς καὶ πολιτικῆς ἐμπειρίας. Ἄλλοι τὴν ἀντικρύζουσι ὡς εὐδαιμονισμὸν καὶ κατάκτησιν ἑδαφῶν πρὸς αὔξησιν τοῦ πλοῦτου καὶ τῶν γηγενῶν ἀγαθῶν. Ἄλλοι τὴν δέχονται καὶ ὡς ζωὴν πνευματικὴν, ὡς πορείαν τῆς ἱστορίας ποῦ δημιουργεῖ ἀνωτέρας μορφᾶς πολιτισμοῦ, ποῦ ἀναστηλώνει τὸ δίκαιον μέσα στο ὅποιο θεμελιώνεται ὁλοὲν βαθύτερα ἡ ἀνθρωπίνη ἐλευθερία καὶ θριαμβεῖ ἡ ἀνθρωπίνη ἀξιοπρέπεια.

Οἱ λαοὶ ἐπέρασαν ἀπὸ διαφόρους μορφὰς πολιτισμοῦ ποῦ εἶχον δημιουργήσει αἱ παρελθούσαι γενεαί. Δὲν εἰμπόρεσαν οἱ σύγχρονοι νὰ ἀνεύρουν τὴν μορφήν τοῦ ἰδικοῦ τῶν πολιτισμοῦ. Τοὺς ταραττοῦν σκοτεινοὶ ἐγωῖσμοι ποῦ συνέτριψαν τὰ παλαιὰ πλαίσια τῶν ἀξιών καὶ ἀνέτρεψαν τοὺς παλαιοὺς κανόνας τῆς ἠθικῆς, καὶ τοὺς ἐξέτρεψαν ἀπὸ τοὺς προσανατολισμοὺς τῆς πνευματικῆς τῶν πορείας. Ἡ πρόοδος τῆς ἀνθρωπότητος ἐπραγματοποιήθη ἐπὶ τοῦ ὑλιστικοῦ πεδίου. Ἄλλ' ἡ ζωὴ ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ ἀνήλθεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ παρημελήθη τὸ βάθος ὅπου εἶναι ἀποταμιευμένοι αἱ ἀξίαι, ὡς βιώματα ἱστορικά, καὶ ὅπου σχηματίζονται τὰ κριτήρια τῶν ἀξιών, καὶ δημιουργοῦνται αἱ ἐκούσαι πειθαρχίαι, καὶ ἀναπτύσσονται αἱ δυνάμεις τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος εἰς ὅλα τὰ ἐπίπεδα τῆς ζωῆς.

Ἐνῶ ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς ἦτο σύνθεσις τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ, τοῦ ρωμαϊκοῦ, καὶ τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, ἐνῶ ἦτο μίαν σχεδὸν ἀρμονικὴν ἔκφρασις ἐπιστημονικῶν ἀναζητή-

σεών και ἐλευθέρων θεσμών και αὐταπαρνήσεων και ἐκουσίων θυσιῶν χάριν τοῦ συνόλου ποῦ λέγεται Ἔθνος, ἡ ἀρμονία αὕτη ὑπέστη διάσπασιν, και τὰ πνευματικά στοιχεῖα, ὁποῖα οἱ θεσμοί, αἱ θρησκείαι, τὰ φιλοσοφικά συστήματα, κληρονομίαι τῶν περασμένων γενεῶν, ἐγιναν ἄτυνα, ἀπέβησαν μέσα στα στήθη τῶν λαῶν ἀντιμαχόμεναι δυνάμεις. Ὁ κόσμος διέρχεται μίαν φοβερὰν μεταβατικήν περίοδον. Ποῦ θὰ ἀναπαυθῆ και ποῦ θὰ στηριχθῆ ἡ παγκόσμιος εἰρήνη, ἡ κοινὴ και ἀμοιβαία συνεργασία τῶν λαῶν; Ὁ πόλεμος, και μάλιστα ἡ ἀγρία διεξαγωγή του χωρὶς οἶκτον διὰ τοὺς πονεμένους ἀνθρώπους, ἦτο ἀπόρροια μονοπλεύρων κοσμοθεωριῶν, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἡ ἐλευθερία, ὁ ἄνθρωπος, ὡς ἀγάπη και οἶκτος, ὅπως τὴν ἐνεθρόνισεν εἰς τὸν κόσμον ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ, ἐθεωρήθησαν ψεῦδη, αὐταπάται και αἰτίαι καταπτώσεως τῶν λαῶν. Καὶ ὅμως ἡ ἀλήθεια εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ, ὁ εὐαγγελικὸς νόμος.

Ἡ εἰρήνη, ὅπως ἐκμαιεῦται, φαίνεται ὅτι εἶναι γέννημα φόβου, μὴ διεθνῆς πράξης συμβατική και ἰσοροπία πολιτικῶν συμφερόντων. Τὸ θεμέλιον ὅμως τῆς εἰρήνης εἶναι ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἀναγνώρισις τῶν δικαίων ὄλων τῶν λαῶν, και ἡ δημιουργία πολιτικῶν, ἐδαφικῶν και κοινωνικῶν συνθηκῶν, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐλευθέρως ἄνευ φόβου ὅλοι οἱ λαοὶ νὰ δύνανται νὰ ἀναπτύξουν τὰς δημιουργικὰς των δυνάμεις, νὰ συμβάλουν εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος ὅλης. Ἐντὸς τῶν πολιτικῶν ὑπολογισμῶν τῶν μεγάλων ἐσφαγιάσθη ἡ Δικαιοσύνη, και ἐκ τούτου ἡ παγκόσμιος συνείδησις παραμένει ἀνήσυχος.

Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἐσφαγιάσθη ἀπροσδοκῆτως εἰς τὰ δίκαιά του, ἐπλήγη εἰς τὰς ἐλπίδας του και τὴν πίστιν του, ποῦ τὴν παρέλαβεν ἀπὸ τὸν Θεὸν και τὴν μεγάλην του ἱστορίαν, ὅτι ἡ ἐλευθερία και τὸ δίκαιον εἶναι πράγματι αἱ ὑπέρταται ἀξίαι εἰς τὸν κόσμον. Οἱ ἀγῶνές του δὲν ἦσαν ἀγῶνες ὑπολογισμῶν και ματαίως ἐπιδιώξεων. Ἐνώπιόν του και ἄλλοτε βάνουσι δυνάμεις, και τώρα οἱ κολοσσοὶ τῶν ἀξωνικῶν Δυνάμεων ἠγέρθησαν ὡς δυνάμεις τοῦ σκότους, τῆς ἀδικίας, τῆς ἐκθεμελιώσεως ὄλων τῶν αἰωνίων ἠθικῶν ἀρχῶν ποῦ κυβερνοῦν και προάγουν τὸν κόσμον και τὴν ζωὴν. Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἔχει βαθεῖαν τὴν πίστιν του εἰς τὰ πεπρωμένα του. Ἐκεῖνο ἐτάχθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ γίνῃ τὸ φῶς τοῦ κόσμου, νὰ βιώσῃ τὴν ἐλευθερίαν, νὰ τὴν μεταβάλῃ εἰς μεγάλην τέχνην, εἰς δημοκρατικοὺς θεσμούς, εἰς κοσμοθεωρίας φιλοσοφικὰς ποῦ ἤνοιξαν τὸν δρόμον τῆς γνώσεως και τῆς δημιουργίας και τῆς χαρᾶς τῆς ζωῆς. Τὸ Ἔθνος τοῦτο ἐδέχθη και ἠσθάνθη ὅσω κανένας ἄλλος λαὸς τὴν ἐξ ἀποκαλύψεως ἀλήθειαν τοῦ Χριστοῦ και τὴν ἡρμήνευσε μετὰ χάριν, και τὴν μετέδωκεν ὡς φῶς λυτρώσεως και σωτηρίας εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Τὸ ἔθνος ἡμῶν κατενόησεν ὅτι διὰ νὰ θεμελιωθῆ ἡ ἰδέα, ἡ ἐλευθερία, διὰ νὰ γίνῃ δόξα, πρέπει νὰ περάσῃ ἀπὸ σταυρούς, ἀπὸ αἵματα, ἀπὸ πολέμους τρομερούς. Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος μετὰ τὸ αἷμά του καθηγίασε τὰς πνευματικὰς ἀξίας και ἐδημιούργησε κατὰ μυριάδας τοὺς μάρτυρας τῆς πίστεως, τοὺς ἡρώας τῆς ἐλευθερίας, τοὺς ὑψηλέτας ποιητὰς και καλλιτέχνας, τοὺς μεγάλους σοφοὺς και ἐπιστήμονας, τοὺς μεγάλους πολιτικοὺς και στρατηγούς, ποῦ ὅλοι ἐβίουν τὴν ἀλήθειαν και ἠγωνίζοντο ὑπὲρ αὐτῆς και ἐχάραξαν τὴν ἐκπολιτιστικὴν πορείαν τῆς ἀνθρωπότητος. Ὁ ἄνθρωπος και ἡ ἐλευθερία του, ποῦ εἶναι τὸ πνεῦμα, εἰκὼν τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς εἶναι ἡ ὑψίστη ἀξία τῆς ἱστορίας. Ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ κατακτᾷ ἑαυτὸν κατόπιν ἀγῶνων και θυσιῶν. Ὅλοι αἱ δυναμικότητές του ποῦ ἀποτελοῦν τὸ πνευματικὸν του βάθος, διὰ νὰ γίνουν πράξεις, ἐνέργειαι ποῦ νὰ λάμπουν, νὰ ἀκτινοβολοῦν, νὰ φωτίζουν, πρέπει νὰ περάσουν ἀπὸ δοκιμασίας και σταυρούς. Αὕτη εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ Ἔθνους. Δι' αὐτὸ εἰς τὸν μέγαν πόλεμον ἠκολούθησεν αὐτὴν τὴν ἱστορικὴν του γραμμὴν, προετίμησε νὰ ἀγωνισθῆ, νὰ θανατωθῆ, διὰ νὰ σωθῆ ἡ ἰδέα, ἡ ἐλευθερία, τὸ δίκαιον, ἡ ἀνθρωπίνῃ ἀξιοπρέπεια, διὰ τοῦτο ἡ δόξα του θὰ παραμένῃ ἀθάνατος, αἰωνία. Κανεὶς δὲν δύναται νὰ τὸ στραγγαλίσῃ. Ἡ ἀλήθεια προσωρινῶς θάπτεται διὰ νὰ ἀναστῆ λαμπροτέρα ἐντὸς τῆς συνειδήσεως τοῦ κόσμου. Ἡ Ἑλλὰς εἶναι ἰδέα, εἶναι ποῖον. Πρὸς τί ἂν τὴν σταυρώνουν οἱ ἄδικοι σταυρωταὶ τῆς. Ἡ ζωὴ τῆς εἶναι ἡ σταυρουμένη ἀλήθεια, ἀλλ' ἡ σταυρουμένη ἀλήθεια γίνεται φῶς τοῦ κόσμου. Ἐτοίμητο και ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ. Ἀπὸ τὸν σταυρὸν του ἐξέλαμψε τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως. Ἄς διασαλπισθῆ εἰς τὸν κόσμον ὅτι χάριν τῆς γενικῆς εἰρήνης θυσιάζεται ἓνας δίκαιος εἰς τὸ πρόσωπον τῆς Ἑλλάδος. Εἶναι και αὐτὸ ἓνας μυστικὸς νόμος τῆς ζωῆς, οἱ δίκαιοι νὰ ἐξαγοράζουν μετὰ τὸ αἷμά των τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνόμων, τῶν ἀδίκων. Αὐτὸ ἄλλως τε εἶναι τὸ νόημα τῆς μεγάλης θυσίας τοῦ Γολγοθᾶ. Ἐάν πρόκειται νὰ σωθῆ ὁ κόσμος μετὰ τὴν θυσίαν τῆς Ἑλλάδος, ἄς τῆς χρησιμεύσῃ και τοῦτο ὡς τίτλος δόξης, ἀρκεῖ νὰ τῆς ἐξασφαλισθοῦν αἱ συνθήκαι διὰ νὰ ἀναπτύξῃ τὴν δημιουργικὴν τῆς δύναμιν μέσα στὴν ἱστορικὴν τῆς σταδιοδρομίαν, διὰ νὰ ὑποδεικνῆ εἰς τοὺς κακοὺς γείτονάς τῆς και εἰς ὅλους τοὺς παραστρατημένους λαοὺς τὴν πλάνην των, διὰ νὰ τοὺς διδάσκῃ ὅτι ἡ ἀλήθεια ποῦ εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ σώζει, αὕτη ἡ ἀλήθεια εἶναι ἡ φωτισμένη ἐλευθερία ποῦ δημιουργεῖ και λυτρώνει και δοξάζει και ἀνυψώνει τὰ ἔθνη και τοὺς λαοὺς, ἡ ἐλευθερία ποῦ θυσιάζεται χάριν τῶν ἄλλων, και γίνεται ἀγάπη και δίκαιον, αὕτη ὁδηγεῖ εἰς συμφιλίωσιν τῶν Ἐθνῶν και θεμελιώνει τοὺς διεθνεῖς θεσμούς, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀναπαύεται ἡ

ειρήνη τοῦ κόσμου καὶ ἀσφαλιζεται ἡ ἐκπολιτιστική πορεία τῆς παγκοσμίου Ἱστορίας.

Ὅλοι οἱ διεθνεῖς θεσμοὶ ποὺ ἀρχίζουν νὰ ἐκκολάπτονται σήμερον εἴτε ὡς διεθνῆς βουλή, ὅπως τείνει νὰ χαρακτηρισθῇ τὸ Συμβούλιον τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν, εἴτε ὡς Συμβούλιον διεθνούς ἐκπαιδεύσεως διὰ νὰ μορφωθοῦν οἱ νέοι τῶν ἔθνων κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ μὲ πίστιν εἰς τὰς αὐτὰς ἀξίας, εἴτε ὡς διεθνεῖς ὀργανισμοὶ οἰκονομικοῦ χαρακτήρος καὶ ὑγιεινῆς, καὶ ἄλλοι, δὲν θὰ δυνηθοῦν νὰ ζήσουν, νὰ εὐδοκμήσουν, ἐφ' ὅσον ἡ ἐθνικιστικὴ συνείδησις τῶν λαῶν ὑψοῦται μὲ φανατισμὸν καὶ μὲ ἰδιοτέλειαν ὡς πάθος, ὡς ἐγωϊσμὸς εἰς βάρους τῶν ἄλλων ἔθνων. Τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ ποὺ εἶναι ἀγάπη καὶ δικαιοσύνη καὶ ἐλευθερία ἐκουσία θυσιαζομένη χάριν τῶν ἄλλων, τοῦτο μόνον, ἐφ' ὅσον ἐνθρονισθῇ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ κόσμου, θὰ δυνηθῇ νὰ ζωογονήσῃ ὅλους αὐτοὺς τοὺς μελετωμένους διεθνεῖς θεσμοὺς, νὰ τοὺς θεμελιώσῃ ἐπάνω στὴν ἀλήθειαν, ἐπάνω εἰς ἐκουσίαις πιεθαρχίας ὅλων τῶν λαῶν εἰς ἀποφάσεις καὶ μέτρα ποὺ θὰ λαμβάνωνται χάριν τῆς παγκοσμίου εἰρήνης, χάριν τοῦ καλοῦ ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος. Αὐτὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ καὶ ὄχι ἡ βία, ὁ ἐξαναγκασμὸς, ὁ φόβος τῶν φονικῶν ὅπλων, εἶναι ἡ ἐγγύησις τῆς ἀσφαλείας τοῦ κόσμου. Ἡ Ἑλλάς ποὺ ἐζήτησε αὐτὸ τὸ πνεῦμα εἰς τὰς κρίσιμους στιγμὰς τῆς ἱστορίας τῆς, ποὺ τὸ ἔκαμεν ἀγῶνα καὶ ἐγίνετο μάρτυς ἐπάνω σ' αὐτό, αὐτὴ ἡ ἐνδοξος Ἑλλάς, ἡ πληττομένη θανασίμως μὲ τόσην σατανικότητα εἰς τὰ θεμέλιά της, αὐτὴ θὰ παραμένῃ ἐν τούτοις ὡς φωτεινὸν παράδειγμα δι' ὅλα τὰ ἔθνη, αὐτὴ θὰ διδάσκῃ ὅτι μόνον τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ ποὺ εἶναι θυσία καὶ σταυρὸς καὶ φῶς καὶ Ἀνάστασις, εἶναι ἡ ἀλήθεια μὲ τὴν ὁποῖαν δύνανται νὰ σωθοῦν καὶ οἱ ἐχθροὶ τῆς καὶ οἱ φίλοι τῆς καὶ ὅλος ὁ κόσμος.

† Ὁ Σάμου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

ΤΟ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΝΟΥ

Εἰς τὴν σύγχρονον ζωὴν τῆς Ἑλλάδος, μάλιστ' αὐτὴν θρησκευτικὴν, ἡ Τήνος κατέχει ἐξέχουσαν θέσιν.

Γεινιαζούσα πρὸς τὴν ἱερὰν νῆσον τοῦ Ἀπόλλωνος, διατελέσασα ἐπιφανῆς καὶ πολυσύχναστον κέντρον λατρείας τοῦ Ποσειδῶνος καὶ σχηματίζουσα μετ' ἐκείνης πορθμὸν διάπλου οὐ μόνον τῶν ἀπὸ τῆς κλασσικῆς Ἀττικῆς πρὸς τὴν ἱερὰν Δῆλον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπὸ τῆς Μικρασιατικῆς εἰς τὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ νάπαλιν ἱερῶν θεωριῶν, συνεχίζει ἔκπαλαι καὶ ἀμειώτως τὴν λαμπρὰν καὶ ἰδιότυπον θρησκευτικὴν αὐτῆς παράδοσιν ἐν μέσῳ τῶν νυμφῶν τοῦ Αἰγαίου, ἀναπτύξασα καὶ μεταχριστιανικῶς, ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς εἰς αὐτὴν μεταλαμπαδεύσεως τῆς θρησκείας τοῦ Ναζω-

ραίου, ζωὴν θρησκευτικὴν καὶ δρᾶσιν ἐκκλησιαστικὴν, ἀνταξίαν τῆς ἱστορίας αὐτῆς, μεμαρτυρημένην ἐν πρακτικοῖς οἰκουμεικῶν Συνόδων καὶ πολλαχῶς ἄλλως ἐν ταῖς δέλτοις τῆς πατρίου ἡμῶν ἱστορίας, ἀντιπαλαίσασα διὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγνῆς ψυχῆς τοῦ λαοῦ τῆς πρὸς τὰς ἐπὶ αἰῶνας ἀκατονομάστους πιέσεις τῶν βαρβαρικῶν ἀπὸ Δύσεως ἐπιδρομῶν.

Ἄλλ' ἐξαιρέτως καὶ καθ' ἣν ὥραν ἐρρόδιζεν ἡ χαραυγὴ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Γένους ἀπὸ μακρᾶς δουλείας ἡ Θεῖα Πρόνοια ἠνύνησε τὸν ἱερὸν βράχον τῆς Τήνου διὰ τῆς ἀποκαλύψεως τῆς εἰς τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἐγκρουπτομένης ἱερᾶς θαυματουργοῦ Εἰκόνας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Παναχράντου Κόρης τῆς Βηθλεέμ. Πρὸς τὴν πάνσεπτον Ἐκείνην Εἰκόνα καὶ δι' αὐτῆς πρὸς τὴν ἀειμακάριστον Μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐστράφη ἔκτοτε καὶ αὐθις τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἡ ψυχὴ. Καὶ τὸ μὲν Ἔθνος ἦντλησε νέαν δύναμιν ἀπὸ τῆς Ὑψηλῆς Προστάτιδος Αὐτοῦ Ὑπερμάχου Στρατηγοῦ πρὸς τὴν ὁλοκληρωτικὴν Του ἀπελευθέρωσιν καὶ ἀναγέννησιν, ἡ δὲ Ἐκκλησία κατέστησεν, ἀπὸ τοῦ γεγονότος ἐκείνου τῆς εὐρέσεως, τὴν ἱερὰν Νῆσον κέντρον νέας θρησκευτικῆς ζωῆς ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς «Μεγαλόχαρης», καθαγιάσασα τὸν περικαλλῆ Ναόν, ἐν ἐπὶ τῶν ἱερῶν χωμάτων τῆς εὐρέσεως ἀνήγειρεν ἡ εὐσέβεια τῶν Τηνίων.

Περὶ τὸν Ναόν τοῦτον τῆς Εὐαγγελιστρίας ἰδρῦθησαν, σὺν τῷ χρόνῳ, διάφορα ἄλλα κτίσματα (αἰθουσαι, κελλίαι, σκευοφυλακείαι), ἅτινα μετὰ τοῦ ἱ. Ναοῦ καὶ τῆς περιουσίας αὐτοῦ συναπέτελεσαν ἴδιον ἡμιαυτόνομον, ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν καὶ κρατικὴν ἐποπτεῖαν τελούν, νομικὸν πρόσωπον, τὸ «Ἱερὸν Ἰδρυμα Εὐαγγελιστρίας Τήνου», εὐθὺς ἀμα τῆ συστάσει του κατοχυρωθῆν δι' εἰδικῶν νόμων, διὰ δὲ τῶν πλουσιωτάτων καὶ ἀφθονωτάτων εἰς χρῆμα, χρυσοῦν, ἄργυρον καὶ λοιπὰ ἀφιερῶματα πόρων Του καὶ δωρεῶν πρὸς Αὐτὸ τῶν ἀπανταχοῦ γῆς Ἑλλήνων Ὀρθοδόξων ἀναχθῆν εἰς οἰκονομικῶς εὖρωστον Ὀργανισμὸν, εἰς Ἱερὸν Ἰδρυμα Πανελληνίου καὶ Πανορθοδόξου χαρακτήρος. Ἐκτοτε δις τοῦ ἔτους, κατὰ τὴν 25ην Μαρτίου καὶ τὴν 15ην Αὐγούστου, συνέρρουσιν εἰς Τήνον προσκυνηταὶ πάσης κοινωνικῆς τάξεως οὐ μόνον ἐκ τῆς ἡπειρωτικῆς καὶ τῆς ἀπὸ τῶν νήσων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς Μικρασιατικῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν ἡπείρων καὶ ἀπὸ τοῦ Νέου ἔτι κόσμου Ἑλληνες Ὀρθόδοξοι, διαπλέοντες πελάγη καὶ διασχίζοντες θαλάσσας—οἱ μὲν, ὅπως ἀποτίσωσι φόρον τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν Θεομήτορα διὰ τὴν σωτηρίαν των ἀπὸ παντός εἴδους συμφορῶν καὶ κινδύνων καὶ θλίψεων, οἱ δ' ὅπως ἐπικαλεσθῶσιν τὴν παρ' Αὐτῆς παρηγορίαν καὶ βοήθειαν πρὸς ἀνακούφισιν ἀπὸ τῶν δοκιμασιῶν τοῦ βίου. Τὰ πλήθη ταῦτα, ἐστιβαγμένα ἐπὶ δεκάδων σημαιοστολίστων ἀτμοπλοίων, ἐκσπῶντα εἰς ἐκδηλώσεις

ὕψιστης θρησκευτικῆς συγκινήσεως ἅμα τῷ ἀντικρύσματι τοῦ παλλεύκου Ναοῦ τῆς Μεγαλόχαρης, κατέκλυζον τὴν ἱερὰν Νῆσον, συμ-προσφέροντα ἀφειδῶς, πλὴν τῆς πνευματικῆς αὐτῶν θυσίας, καὶ πολύτιμα ὑλικά δῶρα, δι' ὧν ἡ λαϊκὴ θρησκευτικότης ὀλοκληρώνει καὶ ἱκανοποιεῖ τὴν ἐν πνεύματι λατρείαν καὶ ἀφοσίωσιν αὐτῆς πρὸς τὸ θεῖον. Οὕτω διαρκῶς μεγαλυνοῦμενον καὶ ἐνισχυόμενον τὸ Ἱερόν Ἰδρυμα τῆς Τήνου, διήνυσε βίον ὑπερεκατόν ἡδη ἐτών. Ἀπὸ ἐξαετίας δέ, διὰ τοῦ τορπιλλισμοῦ ὑπὸ χειρῶν ἀνοσίων, ἐκ μίσους πρὸς τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ὄσια τῆς Ἑλλάδος, τοῦ θρυλλικοῦ караβιου τοῦ Ναυτικοῦ μας, τῆς ἀλησμονήτου «Ἑλλης» μας κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς μεγάλης ἐορτῆς τῆς Θεομήτορος καὶ τῆς πανηγύρεως τοῦ Ἱεροῦ Ἰδρύματος, ἥτις ἐγένετο ἡ πραγματικὴ ἀφετηρία τοῦ κατὰ τῆς Ἑλλάδος καταχθονίου καὶ ἐξοντωτικοῦ πολέμου τῆς ἀξονικῆς κακουργίας, ἡ ἱερὰ νῆσος Τήνος ἀνεπέωσε τοὺς τιμαλφεστάτους τίτλους τῆς ἐξαιρετικῆς θέσεως καὶ τῶν ἐθνικῶν ὑπηρεσιῶν αὐτῆς ἐν τῇ πατρίῳ Ἱστορίᾳ. Πάντες οἱ Ἕλληνες, οἱ τ' ἐν Ἑλλάδι καὶ οἱ ἀπανταχοῦ, ἠσθάνθησαν ὡς βαρυτάτην προσβολὴν τῆς Παναγίας Μητρὸς τοῦ Κυρίου καὶ ὡς ἱεροσυλίαν τοῦ Ἀγιάσματος τῆς τὴν βδελυρὰν ἐκείνην καὶ δειλὴν καὶ δολίαν ἐπίθεσιν καὶ ἡ θρησκευτικὴ προσβολὴ ἐξεκαμίνευσεν καὶ ἐπύρωσε τὴν ἐθνικὴν φιλοτιμίαν καὶ μετουσιώθη αὕτη εἰς βαρυτάτην ἐθνικὴν προσβολήν, καθόσον ἡ Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ θρησκεία καὶ Ἐκκλησία εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ ἡ κιβωτὸς καὶ ἡ σῶτερά τοῦ Γένους. Καὶ τὸ Ἔθνος ὅλον, σύσσωμον καὶ σύμψυχον, τὸν τιτάνειον ἐκείνον ἀμυντικὸν ἀγῶνά Του κατὰ τῶν προσβολέων καὶ εἰσβολέων ἐν ὀνόματι τῆς Μεγαλόχαρης ἐμάχητο, Αὐτὴν ὠραματίζοντο οἱ ἀκρίται πρόμαχοι τῆς ἐθνικῆς τιμῆς εἰς τὰ πολεμικὰ μέτωπα, τὴν Ὑπέρομαχον τοῦ Ἔθνους Στρατηγὸν καὶ Προστάτην τῶν ἀδικουμένων, εἰς Αὐτῆς τὴν πλήρη ἱκανοποίησιν ὤμοσαν—ἱκανοποιήσιν. ἥτις θὰ ὀλοκληρωθῆ, ὅταν, μετὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῶν ἐθνικῶν μας δικαίων, μία νέα «Ἑλλη», ἰταλικῆς προελεύσεως μὲ ἐλληνικὴν σημαίαν, θὰ ἀγκυροβολήσῃ σημαυστόλιστος εἰς τὸν ὑγρὸν τάφον τῆς παλαιᾶς, ἵνα ἀποκορυφῶσιν τὸ ἐλληνικὸν ἔπος διὰ τῆς πλήρους ἀποπλύσεως τοῦ αἵσχους ἐκείνου. Τοιουτοτρόπως ἡ Τήνος κατέστη καὶ πάλιν τὸ κέντρον τοῦ πανελληνίου ἐνδιαφέροντος, τοῦ πανελληνίου σεβασμοῦ καὶ τῆς πανελληνίου τιμῆς.

* *

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων προβάλλει σαφῆς ὁ διπλοὺς χαρακτήρ τοῦ ἐν Τήνῳ Ἱεροῦ Ἰδρύματος, αὐτομάτως ἀπὸ τῆς συστάσεώς Του διαμορφωθείς. Εἶναι τ. ἔ. τοῦτο *τοπικὸν* ἅμα καὶ *πανελληνιον*—τοπικὸν μὲν, καθ' ὅσον ἐν τῷ ἐδάφει τῆς Νήσου ἀνευρέθη ἡ ἱερὰ Εἰκὼν, ἐν αὐτῇ καὶ ὑπ' αὐτῆς φυλάσσεται ὁ οὐράνιος οὐ-

τος θησαυρός, ἐν αὐτῇ καὶ ὑπὸ Τηνίων χορηγῶν καὶ διὰ Τηνίων χειρῶν ἀνηγέρθησαν ὁ ἱερός Ναός καὶ τὰ περὶ αὐτὸν κτίσματα, Τήνιοι ὑπηρετοῦσιν ἐν αὐτοῖς καὶ ἐπιμελοῦνται αὐτῶν, τῆς Τήνου ἀμέσως καὶ πρωτίστως χάριμα καὶ ὠράϊσμα καὶ καύχημα καὶ θεῖον προνόμιον εἶναι ἢ ἐξ αὐτοῦ εὐλογία—*πανελληνιον* δέ, καθ' ὅσον τὸ Ἱερόν Ἰδρυμα συντηρεῖται ὑπὸ τῶν εἰσφορῶν καὶ δωρεῶν τῶν ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπανταχοῦ γῆς Ἑλλήνων καὶ εἰς τὴν ὅλην Ἑλληνικὴν Ὁρθοδοξίαν ἀνήκει ἡ ἀπὸ Θεοῦ δωρεὰ καὶ ἡ ἀπὸ τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνος εὐλογία καὶ τιμὴ.

Ἄλλ' ἐνῶ ὁ τοπικὸς χαρακτήρ τοῦ Ἰδρύματος, κατοχυρωθεὶς καὶ διὰ Νόμων, διηυρύνθη καὶ ὅλον ἐν διευρύνεται καὶ ἐνισχύεται διὰ τῆς ἱκανοποιήσεως στενῶν τοπικῶν ἀντιλήψεων καὶ στενῶν τοπικῶν, μᾶλλον δὲ προσωπικῶν ἀναγκῶν τῶν κατοίκων τῆς Νήσου, τῇ ἀξιώσει καὶ ἐνεργείᾳ αὐτῶν, ὁ *πανελληνιος* καὶ πανορθόδοξος τοῦ Ἰδρύματος χαρακτήρ παραμελεῖται συστηματικῶς καὶ σχεδὸν ἐξ ὀλοκληροῦ λησμονεῖται, τοῦ τοπικισμοῦ τείνοντος νὰ ἐξαλείψῃ τὴν πανελληνιον ὑπόστασιν τοῦ Ἰδρύματος. Εἰς αὐτὴν τὴν διαταραχὴν τῶν σχέσεων καὶ τὴν ἀνωμαλίαν τὸν κύριον ρόλον εἶχε πάντοτε διατραγωδήσει ἡ τοπικὴ πολιτικὴ, εἰσπηδήσασα εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Ἰδρύματος κατὰ εἰς ἐξασφάλισιν ψήφων, μεταβαλοῦσα αὐτὸ εἰς ὄργανον ἱκανοποιήσεως στενῶν τοπικῶν ἀξιώσεων. Οὕτω λ. χ. χορηγοῦνται ἐκ τοῦ Ἰ. Ἰδρύματος βοηθήματα εἰς Τηνίους ἀνευ ἀντιπαροχῆς ἐργασίας, ὑποθαλαπομένης τῆς ἀργίας, ἐνῶ τὰ βοηθήματα ταῦτα θὰ ἠδύναντο νὰ παρέχωνται ὡς ἡμερομίσθια πρὸς κατασκευὴν τοπικῶν ἔργων (ὁδῶν, φυτειῶν κλπ.). Ἐνῶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Ἐνετοκρατίας ἡ Τήνος παρήγει δεκάδας χιλιάδων λίτρων μεταξίης, ὅλαι δ' αἰ συναλλαγαὶ καὶ οἱ μισθοὶ κατεβάλλοντο εἰς μέταξαν, δὲν ὑπῆρχε σπῆτι χωρὶς καλαμωτῆν καὶ ὅλη ἡ νῆσος ἦτο ἐν εὐγενὲς μεταξουργεῖον, οἰκονομικῶς ἀπὸ τούτου καὶ μόνον αὐτάρκης, σήμερον δὲν ὑπάρχει μωρέα καὶ μεταξοσκῶληξ οὐδὲ διὰ δεῖγμα, καίτοι αἱ κλιματολογικαὶ συνθήκαι δὲν ἤλλαξαν, αἱ δὲ καλλιεργητικαὶ καὶ ἀρδευτικαὶ καὶ ἐβελτιώθησαν. Ἐάν αἱ κατὰ καιροῦς διοικήσεις τοῦ Ἰδρύματος εἶχον τὴν ἐμπρέπουσαν ἀνωτέραν ἀντίληψιν τῆς ἀποστολῆς των, θὰ εἶχε σήμερον ἡ Νῆσος πρότυπα μεταξουργεῖα, ὑφαντουργεῖα, μελισσοκομεῖα, τυροκομεῖα, βουστάσια, βυρσοδεψεῖα καὶ ἄλλας βιομηχανικὰς ἐγκαταστάσεις, ὑπὸ τῶν ὁποίων αἱ τε δαπάναι τοῦ Ἰδρύματος διὰ τὴν κίνησιν των θὰ ἐκαλύπτοντο, ἐπιστρεφόμεναι εἰς τὸ ἱερόν Ταμεῖον διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν πνευματικῶν σκοπῶν του, καὶ κέρδη θὰ ἐπραγματοποιούντο ὑπὸ καὶ ὑπὲρ τῶν Τηνίων, ὥστε νὰ μὴ ἀναμένωσιν οὗτοι τὸ ἔλεος τῆς πολιτικῆς κατὰ τοὺς ἀγόνους μῆνας διὰ νὰ ζήσουν. Πῶς συμ-

βαίνει δ' ὥστε καὶ τὸ προσωπικὸν τοῦ Ἰδρύματος, κληρικὸν καὶ λαϊκόν, δέσμιον καὶ τοῦτο τῆς ἐκάστοτε πολιτικῆς, νὰ λιμοκτονῇ, πενιχρότατα μισθοδοτούμενον, εἶναι ἀπορίας ἄξιον, ἐνῶ ἄλλα ποσὰ σπαταλῶνται ἐφ' ἃ μὴ δεῖ εἰς ἱκανοποιήσεις προσώπων, ἄνευ προαγωγῆς γενικωτέρων τοπικῶν συμφερόντων, ἢ ὀρθολογιστικῆ ἐξυπηρέτησις τῶν ὁποίων θάνεβίβαζε τὴν στάθμην τοῦ βιωτικοῦ ἐν Τήνῳ ἐπιπέδου καὶ θὰ ἐπέδρα εὐεργετικῶς ἐπὶ τὴν ζωὴν, ὑλικὴν καὶ πνευματικὴν, ὅλων τῶν κατοίκων τῆς Νήσου. Δὲν ὑπάρχει ἐν αὐτῇ βιβλιοθήκῃ ἐν λειτουργίᾳ, δὲν ὑπάρχει ὀργάνωσις πρὸς διαλέξεις καὶ ἄλλας πνευματικὰς συγκεντρώσεις, δὲν ὑπάρχει μία φιλαρμονικὴ νὰ σκορπίζῃ ὀλίγην ζωὴν καὶ χαρὰν εἰς τὴν μονοτονίαν τῶν ἀγόνων μηνῶν τῆς νήσου, δὲν ὑπάρχει καμμία ψυχαγωγία, τίποτε δὲν ὑπάρχει! Καὶ οἱ λόγιοι καὶ οἱ μὴ λόγιοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παιδία πάσης ἡλικίας φθίνουν ὑπὸ τὰς πτέρυγας τοῦ Ἰ. Ἰδρύματος ἄνευ πνευματικῆς καὶ ψυχικῆς τροφῆς. Δὲν ἐξυπηρέτησε, λοιπόν, τὸ Ἰ. Ἰδρυμα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 100ετοῦς βίου του τὰς πνευματικὰς τοπικὰς ἀνάγκας οὐδ' ἐβελτίωσε τὸ βιωτικὸν ἐπίπεδον τῆς νήσου διὰ δικτύου ἐκπολιτιστικῶν ἔργων. Ἐκ τῶν πολλῶν δυνατοτήτων, αἵτινες τῷ παρεῖχοντο, ἐλαχίστας μόνον προώθησε καὶ ταύτας ἡμιτελῶς.

Πολὺ ὀλιγώτερον, μᾶλλον δὲ οὐδαμῶς ἀνταπεκρίθη τὸ Ἰ. Ἰδρυμα καὶ εἰς τὰς ὑποχρεώσεις, αἵτινες ἀπέρρεον ἐκ τοῦ πανελληνίου χαρακτήρος Του. Δὲν ἐπληροφορήθη ποτὲ τὸ Πανελλήνιον, ὅτι συντηρεῖ τὸ Ἰ. Ἰδρυμα κλίναν ας τινὰς εἰς Νοσοκομεῖα, Πτωχοκομεῖα, Ὁρφανοτροφεία, Βρεφοκομεῖα, Μαιευτήρια καὶ λοιπὰ εὐαγγῆ Ἰδρύματα τῆς Ἑλλάδος—δὲν ἴδρυσεν τὸ Ἰ. Ἰδρυμα σχολὴν θηλέων ἐν τῷ Αἰγαίῳ κατὰ πρότυπον τῶν ἐν Τήνῳ καὶ Νάξῳ καὶ Ἀθήναις ἀλλοδόξων σχολῶν, ἐν τῇ ὁποίᾳ νὰ ἐνδαισιάζονται καθ' ὅλους τοὺς ὑπὸ τῆς νεωτέρας Ἐπιστήμης ἐνδεικνυμένους δι' ἀνωτέρας σχολὰς ὄρους καὶ νὰ ἐκπαιδεύωνται ἀρτίως κόραι ὀρθοδόξων οἰκογενειῶν—πλὴν τινῶν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, καὶ τούτων εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν ἀποκλειστικῶς διὰ Τηνίους· δὲν καθιέρωσε τὸ Ἰ. Ἰδρυμα τακτικὰς ὑποτροφίας διὰ πλήρεις σπουδὰς νέων καὶ νεανίδων τῆς Ἑλλάδος εἰς παντὸς εἶδους Σχολὰς (Πανεπιστήμια, Ἱερατικὰς Σχολὰς, Γυμνάσια, Παρθεναγωγεῖα, Διδασκαλεῖα, Γεωργικὰς καὶ Ἐμπορικὰς, Στρατιωτικὰς καὶ Ναυτικὰς Σχολὰς) καὶ εἰς Ἐκπαιδευτήρια τῆς ἀλλοδαπῆς, ὥστε νὰ αἰσθανθῆ τὸ Πανελλήνιον τὴν εὐεργετικὴν θαλπωρὴν τοῦ Ἰ. Ἰδρύματος, ὑπὲρ οὗ συνεισφέρει τόσον χρήμα. Ἄν οὕτως ἀντελαμβάνετο τὸ Ἰ. Ἰδρυμα τὴν πανελλήνιον ἀποστολὴν Του καὶ τὰς ὑποχρεώσεις Του ἐναντι τοῦ πανελληνίου χαρακτήρος του, θὰ ἐπολλαπλασιάζοντο αἱ δωρεαὶ καὶ θὰ κατελείποντο καὶ κληροδοτήματα εἴτε πρὸς

Αὐτὸ ἀπ' εὐθείας, εἴτε πρὸς τοὺς ὑπ' Αὐτοῦ συντηρουμένους κοινωφελεῖς θεσμούς.

Ἄλλ' οὐδ' ἐν αὐτῇ τῇ Νήσῳ κατάρθωσε τὸ Ἰ. Ἰδρυμα νὰ παρέχῃ πνευματικὴν ἀνακούφισιν εἰς τοὺς θαλασσοπνιγομένους διὰ νὰ φθάσῃ μέχρι τῆς θαυματουργοῦ Εἰκόνας προσκυνητῶν πανηγύρεων. Τὸ θέαμα, ὅπερ παρουσιάζει ἡ νῆσος κατὰ τὰς ἱεράς ταύτας ἡμέρας, εἶναι ἀνάξιον πεπολιτισμένου τόπου, πανηγυρίζοντος θρησκευτικῆς ἐορτῆς ὑπὸ τὴν σκέπην πανσέπτου Εἰκόνας καὶ πρὸς τιμὴν τῆς Μητρὸς τοῦ Κυρίου! Δὲν προὐνόησαν αἱ κατὰ καιροὺς διοικήσεις τοῦ Ἰδρύματος νὰ κτίσῃ εἰς τοὺς δπισθεν αὐτοῦ ἀναπεπταμένου χώρου πολυάριθμα εὐρυχωρότατα παραπήγματα ἢ καὶ ἀπλῶς ὑπόστεγα. εἰς τὰ ὁποῖα αἱ δεκάδες χιλιάδων προσκυνητῶν νὰ εὐρίσκωσιν ἀνάπαυσιν τῇ σαρκὶ αὐτῶν, προφύλαξιν ἀπὸ τοῦ ψύχους ἢ τοῦ ἡλίου καὶ ὕπνον τοῖς βλεφάροις αὐτῶν. Ἐκεῖ, εἰς τὰ ὑπόστεγα ἢ παραπήγματα, θὰ ἔπρεπε νὰ μεταδίδωνται ἀπὸ τοῦ Ἰ. Ναοῦ διὰ μεγαφῶνων αἱ ἱεραὶ ἀκολουθίαι, ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος, ὁ διασχίζων θάλασσαν διὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸ θρησκευτικὸν του αἶσθημα, νὰ μὴ μὲν ξένος πρὸς τὴν ἀτμόσφαιραν τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, ἀπλῶς καὶ μόνον διότι ὅλοι δὲν χωροῦν ἐντὸς τοῦ Ναοῦ. Ἐκεῖ θὰ ἠδύναντο νὰ ὑπάρχουν καὶ προσκυνητάρια καὶ εἰκονοστάσια καὶ κηροπήγια διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν θρησκευτικῶν ἐκδηλώσεων τῶν προσκυνητῶν. Ἐκεῖ καὶ εἰς ἄλλους καταυλισμούς, οἵτινες θὰ ἦτο δυνατόν καθ' ὅμοιον τρόπον νὰ λειτουργήσωσιν εἰς ἀναπεπταμένους χώρους τῆς ἱερᾶς Νήσου, θὰ ἔπρεπεν, ἐξαποστελλόμενοι προνοῖα τῆς Διοικούσης Ἐκκλησίας, νὰ διασχίζον τὰ πλήθη ἱεροκήρυκες, οἵτινες διὰ συντόμων ζωντανῶν κηρυγμάτων νὰ παρέχωσι, καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς πανηγύρεως ἀπὸ πρωῆς μέχρις ἑσπέρας, ἀφθονον πνευματικὴν τροφήν εἰς τὰ πλήθη, ὡς καὶ ἐξομολόγοι καὶ τελετουργοί, νὰ ὀργανωθῆ δὲ ὅλη ἡ κίνησις αὕτη κατὰ τρόπον ἐξασφαλίζοντα τὴν τάξιν καὶ τὴν εὐπρέπειαν εἰς τὴν ἱεράν αὐτὴν Νήσον καὶ παύσωσιν ὅλοι αἱ ἀσχημίαι ἐκεῖναι τῆς κεντρικῆς πρὸς τὸ Ἰ. Ἰδρυμα ὁδοῦ, δι' ἧς διέρχεται ἡ τὴν θαυματουργὸν Εἰκόνα συνοδεύουσα ἱερά πομπὴ διὰ μέσου ὑπαιθρίων μαγειρειῶν. Εἰς ὅλον δὲ τὸν κόσμον αὐτὸν θὰ ἔπρεπε νὰ διανέμονται δωρεὰν ἀναμνηστικαὶ εὐλογίαι καὶ φυλλάδια, περιέχοντα, πλὴν τοῦ ἱστορικοῦ τῆς εὐρέσεως τῆς Ἰ. Εἰκόνας, καὶ θρησκευτικὰ καὶ ἠθοπλαστικὰ διηγήματα. Οὕτως οἱ προσκυνηταί, οἱ ἐκκινουντες ἐκ τῶν ἐσχατιῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ θαλασσοπνιγομένοι διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὰ κράσπεδα τῆς Μεγαλόχαρης, κατὰ θάπεκόμεζον ἐξ αὐτῆς τῆς αὐτοθυσίας των ὡς εὐλογίαν ἀπὸ τῆς ἱερᾶς Νήσου, θὰ ἔζων ὀλίγας ὥρας ἢ ἡμέρας εἰς μίαν ἀτμόσφαιραν ἀνωτέρας θρησκευτικῆς ζωῆς καὶ θὰ ἐβαπτίζοντο εἰς τὴν πνευματικὴν κολυμβήθραν

μιᾶς πραγματικῆς ψυχικῆς ἀναγεννήσεως, θά κατέλειπον δὲ τήν. Νῆσον φέροντες ἐν τῇ ψυχῇ των ἀληθῆ παρηγορίαν καὶ ἀνακούφισιν εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ τῆς Παναγίας Αὐτοῦ Μητρὸς.

Εὐχόμεθα, ἵνα ἡ πραγματοποίησις τῶν ἀπλῶν τούτων σκέψεων ἐγκαινιάσῃ νέαν ἐποχὴν διὰ τὸ ἱερὸν Πανελλήνιον Ἰδρυμα Εὐαγγελιστρίας Τήνου, πρὸς ὃ ὡς πρὸς ἀειφεγγῆ Φάρον στρέφονται ἀδιαλείπτως ὁ νοῦς καὶ ἡ ψυχὴ παντὸς Χριστιανοῦ Ἑλληνος Ὁρθοδόξου.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΙΩ. ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΘΕΣΜΟΣ

Β'

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ Ἐκκλησία οὔτε ἐχωρίσθη ποτὲ ἀπὸ τῆς Πολιτείας, οὔτε ἠγνοήθη παρ' αὐτῆς, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον δὲν ἐκηρύχθη ποτὲ εἰς διωγμὸν παρὰ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας. Ἡ ἀπέναντι αὐτῆς στάσις τοῦ Κράτους ὑπῆρξεν ἐξ ἀρχῆς πλήρης σεβασμοῦ, εὐγνωμοσύνης καὶ συμπαθείας, χωρὶς βεβαίως νὰ σημαίνει τοῦτο ὅτι καὶ ἐπέτυχε παρ' ἡμῖν ἡ Πολιτεία ὥστε νὰ ἐπανεύρῃ ὁ βασικὸς οὗτος θεσμὸς τὴν παλαιὰν αὐτοῦ θέσιν καὶ νὰ ἐπιδοθῇ καὶ πάλιν, μετὰ τὴν λήξιν ἀγωνιστικῆς περιόδου, ἡ ὁποία διήρκεσεν ἐπὶ πέντε σχεδὸν αἰῶνας, εἰς τὴν προσιδιάζουσαν εἰς αὐτὸν κοινωνικὴν ἀποστολήν. Ὀλιγώτερον ἴσως ἀκόμη ἐπέτυχε παρ' ἡμῖν ἡ Πολιτεία εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτῆς ὅπως ποδηγηθῆσιν τὴν Ἐκκλησίαν, ὥστε νὰ ἐπανεύρῃ τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν δικαιούται νὰ ἔχῃ ἐντὸς τῶν πλαισίων Κράτους ἐλευθέρου καὶ εὐνομούμενου. Τοιαύτη τις προσπάθεια ἦτο ὁμολογουμένως ἀνωτέρα τῶν παντὸς εἴδους δυναμικότητων τῆς παρ' ἡμῖν Πολιτείας. Τὸ χειρότερον δὲ εἶναι, ὅτι οὔτε ἡ Πολιτεία συνησθάνετο τὴν εἰς διάφορα αἴτια ὀφειλομένην τοιαύτην ἀδυναμίαν αὐτῆς, οὔτε καὶ ἡ Ἐκκλησία ἀντελαμβάνετο πάντοτε πλήρως καὶ ἐνσυνειδήτως ὅτι ὑπὸ τοιοῦτον καθοδηγητὴν καὶ ἀντιλήπτορα δὲν κατάρθωνε πολλάκις ἢ νὰ θέσῃ μίαν ἀκόμη τροχοπέδην εἰς τὰς κινήσεις της καὶ νὰ μετέχῃ εἰς ὄλους τοὺς τιναγμούς, τοὺς ὁποίους συνεπήγετο καὶ δι' αὐτὴν ὁ στενὸς σύνδεσμος μετὰ τὸ διαρκῶς κλυδωνιζόμενον, ἂν μὴ καὶ νοσοῦν, σῶμα τῆς Πολιτείας. Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία, ἐξακολουθοῦσα νὰ δεσπόζηται πάντοτε πνευματικῶς παρὰ τῆς ἀλυτρωτικῆς παραδόσεως περὶ τῆς Ἐθνικῆς της ἀποστολῆς, ἐθεώρει ἀνεκὰθεν πρῶτιστον αὐτῆς καθῆκον νὰ συντρέχῃ καὶ ὑποβοηθῆ μετὰ ὅλας της τὰς δυνάμεις τὸ ἔργον τῆς ἑλληνικῆς Πολιτείας. Καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ ἀλήθειαν ἰσχύουσαν δι' ὅλον τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς συστάσεως τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Κράτους ἕως τὴν σήμερον.

Οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι καθ' ὄλην τὴν περίοδον αὐτὴν, καὶ ὄχι ὀλιγώτερον κατὰ τὴν πρόσφατον βαρεῖαν ξένην κατοχήν, ἡ Ἐκκλησία ὑπερεμάχησε μετὰ ὅλας αὐτῆς τὰς δυνάμεις, πνευματικὰς καὶ ὕλικας, μετὰ τοὺς λειτουργοὺς της, τὰ ὕλικά της μέσα καὶ τὸ κύρος της, τῆς διατηρήσεως τῆς φυλῆς, φθάσασα μέχρις αὐτοθυσίας καὶ τοῦ τόσο γνωρίμου εἰς αὐτὴν μαρτυρίου. Οὕτω δὲ προκινδυνεύουσα ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν ἐνὸς βασικοῦ τμήματος τῆς μεγάλης αὐτῆς ἀποστολῆς (τῆς ὁποίας, παρὰ τὰς ἐπιφανειακὰς περὶ τοῦ ἀντιθέτου ἐνδείξεις, φαίνεται ἔχουσα βαθυτάτην συναίσθησιν), συνισταμένου εἰς τὴν διατήρησιν τῆς φυλῆς ὡς ἀνθρωπίνης κοινωνίας ἐμποτισμένης μετὰ τὰ ἰδανικά τοῦ ἑλληνικοῦ χριστιανισμοῦ, ἥτοι τὴν πνευματικὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἰσότητά τῶν πολιτῶν ἀνεξαρτήτως φυλῆς καὶ θρησκείας, τὴν ἔμπρακτον κοινωνικὴν ἀλληλεγγύην καὶ τὴν πραγματοποίησιν εὐρείας κοινωνικῆς δικαιοσύνης. Τὰ ἰδανικά ταῦτα ἀποτελοῦν πράγματι τὸν πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν ὀπλισμὸν τῆς φυλῆς, θὰ ἀπετέλει δὲ ὄχι μόνον ἀδικίαν, ἀλλὰ καὶ παραλογισμὸν τὸ νὰ πιστεύσῃ τις ὅτι ἡ ἰδεολογία αὕτη ἠνδρώθη καὶ κατέστη δευτέρα (ὀρθότερον θὰ ἦτο νὰ εἴπωμεν πρῶτη) διὰ τὸν Ἑλληνα φύσις, χωρὶς, ἢ παρὰ τὴν θέλησιν τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὸ τὰς πτέρυγας τῆς ὁποίας συνεσπειρώθη τὸ ἔθνος ἐπὶ πέντε ὀλοκλήρους αἰῶνας.

Ἀποτελεῖ λοιπὸν δίδαγμα, ἀπορρέον ἀπὸ τὴν καθαρὰν ἀντικειμενικὴν ἔρευναν καὶ παρατήρησιν, τὸ ὅτι ἡ Ἐκκλησία, ὡς κοινωνικὸς θεσμὸς (καὶ ὡς ἰδέα κατευθύνουσα, καὶ ὡς ὄργάνωσις καὶ ὡς μέσα), ἔχει ἐντὸς αὐτῆς τὸ ζώπυρον πρὸς ἀνάπτυξιν πλήρους καὶ συνεχοῦς κοινωνικῆς δράσεως καὶ ἀκτινοβολίας. Καὶ ἡ κοινωνικὴ αὐτῆς συμβολή, θεωρουμένη ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ ἐπιδιωκόμενου τελικοῦ σκοποῦ, εἶναι ἀναμφιβόλως ἀναγκαῖα ὅσον καὶ μεγάλη.

4. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ δεῦτερον ὡς ἄνω τεθὲν ἐρώτημα, νομίζομεν ὅτι παρέχεται ἐμμέσως καταφατικὴ ἀπάντησις μετὰ ὅσα ἐξεθέσαμεν προηγουμένως, ἀνασκοποῦντες τὴν δρᾶσιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐρευνῶντες τὰ τῆς συμβολῆς αὐτῆς εἰς τὴν διάπλασιν τῆς νεοελληνικῆς ἐθνότητος καὶ κοινωνίας. Ἡ ἀπάντησις αὕτη στηρίζεται βεβαίως καὶ ἀσφαλῶς εἰς τὸ παρελθόν, τόσο τὸ ἀπώτερον, ὅσον καὶ τὸ ἐγγύτατον. Ἀλλὰ καὶ ἄλλος παράγων πρέπει νὰ ἐξετασθῆ προκειμένου νὰ κρίνωμεν περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ θεσμοῦ τούτου: Ἡ σημερινὴ κοινωνικὴ καὶ πνευματικὴ κατάστασις τῆς χριστιανικῆς ἀνθρωπότητος, ἐν ἄλλοις λόγοις τὸ σύγχρονον πνεῦμα, τὸ ὁποῖον διέπει τὴν ἐξέλιξιν τῶν κοινωνικῶν ρευμάτων εἰς τὰς ἄλλας χώρας. Εἰς τὰ Κράτη, τὰ ὁποῖα ἐνίκησαν τὰς σκοτεινὰς δυνάμεις τοῦ Ἄξονος, ἰδιαίτερος εἰς ὅλον τὸν ἀγγλοσαξωνικὸν κόσμον, τὸ πνεῦμα τοῦτο εἶναι καθαρῶς καὶ βαθέως χριστιανικόν. Πρὸς αὐτὸ δὲ τὸ

πνεύμα δὲν βλέπει τις ὅτι συγκρούεται ἡ ἐσωτερικὴ διάθεσις, ἡ ὁποία ἀνέκαθεν ἐμπνέει παρ' ἡμῖν τὴν Ἐκκλησίαν ὡς θεσμόν· τούναντίον. Εἰδικῶς αἱ σημεριναὶ ἀγγλοσαξωνικαὶ κοινωνίαι, ἀλλὰ καὶ αἱ ἄλλαι, διέπονται χαρακτηριστικὰ ὑπὸ ὠρισμένων ἰδανικῶν, περὶ τῶν ὁποίων διελάβομεν ἀνωτέρω καὶ τὰ ὁποία, κατ' εὐτυχῆ σύμπτωσιν, εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνα, τὰ ὁποία ἡ Ἐκκλησία ἐνεφύσησεν, ἐκαλλιέργησε καὶ ἠγωνίσθη ἀγῶνα τραχύτατον ἵνα διατηρηθοῦν καὶ ἀναπτυχθοῦν μέσα εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος.

Εἰδικώτερον ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία δὲν ἐπέζητησε ποτὲ νὰ παρακωλύσῃ τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν, τὴν ὁποίαν καθιεροῖ παρ' ἡμῖν τὸ Σύνταγμα εἰς τὸ ἄρθρον 1, ὑπὸ τὰς τρεῖς αὐτῆς μορφάς, τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως, τῆς ἐλευθερίας τῆς λατρείας καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ θρησκευτικοῦ συνεταιρισμοῦ. Ὁμοίως, καὶ ἐν συνεχείᾳ, ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία δὲν ἀντετάχθη ποτὲ κατὰ τὸν μακραίωνα αὐτῆς βίον εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν, τόσον τὴν καθαρῶς ἀντικειμενικὴν καί, τρόπον τινά, οὐδετέραν πρὸς τὰ κοινωνικὰ φαινόμενα, ὅσον καὶ πρὸς ἐκείνην, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἀποστολὴν τὴν βαθύτεραν κατανόησιν καὶ διαρρύθμισιν τῶν κοινωνικῶν καθεστώτων καὶ γενικῶς τῶν συνθηκῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπέτρεπον εἰς τὸν ἄνθρωπον (ἄτομα καὶ κοινωνίας) νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πληρεστέραν δυνατὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν του βελτίωσιν. Τὰς τάσεις ταύτας ἔκαμεν ἰδικὰς τῆς Ἐκκλησίας ὄχι μόνον κατὰ τὴν πρώτην μακρὰν περίοδον τοῦ βυζαντινοῦ αὐτῆς βίου, περίοδον τεραστίας καὶ παγκοσμίου πνευματικῆς ἀκτινοβολίας, ἀλλὰ καὶ βραδύτερον συνεχῶς ἕως εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς Ἀλώσεως (παρὰ τὴν μονομερῆ ἀπορρόφησιν αὐτῆς ἀπὸ τὰς ἐξ αἰτίας τῆς συγκρούσεως πρὸς τὴν Δύσιν δογματικὰς ἔριδας, οὐχὶ ἀπηλλαγμένας καὶ πνεύματος ἐθνικῆς προκαλύψεως καὶ ἀμύνης), καὶ ἀκόμη βραδύτερον κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας. Ὁ Λούκαρις, ὁ Θεοτόκης, ὁ Βούλαρης, ὁ Μηνιάτης καὶ τόσοι ἄλλοι εἶναι πνευματικαὶ μορφαί, αἱ ὁποῖαι ἴστανται ἀπόλυτα εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας ὡς μεγάλου κοινωνικοῦ θεσμοῦ καὶ πέραν ἀκόμη τοῦ πεπερασμένου ἐθνικοῦ ἀγωνιστικοῦ πλαισίου. Καὶ ἡ ἰδέα καὶ αἱ παραδόσεις αὗται ἐξακολουθοῦν νὰ διέπουν χωρὶς καμμίαν διακοπὴν τὸν βίον καὶ τὴν δράσιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἄφ' ὅτου οἱ Ἕλληνες, σχηματίσαντες μίαν μικρὰν καὶ ὑποτυπώδη Πολιτείαν, ἐπεδόθησαν εἰς τὸ νὰ ἀνακτῆσουν, παρ' ὄλην τὴν γλισχρότητα τῶν μέσων, τὰ ὁποία διεθετοῦν καὶ τὴν σωρείαν τῶν ἐμποδίων, τὰ ὁποία συνήντων ἀνὰ πᾶν πρὸς τὰ ἐμπρὸς βῆμα, μέρος ἔστω τῆς παλαιᾶς τῶν εὐκλείας καὶ τμήμα τῶν ἀχανῶν ἐδαφῶν, τὰ ὁποία εὕρισκοντο ἄλλοτε ὑπὸ τὴν πολιτικὴν καὶ πνευματικὴν τῶν κυριαρχίαν.

5. Ἄλλ' ἐὰν ὑπάρχη, ὅπως κάθε [καλόπιστος

θὰ δεχθῆ, τοιαύτη τις διάθεσις καὶ δυναμικότης τῆς Ἐκκλησίας, ἐὰν δὲν ὑπάρχη ἀντίθεσις αὐτῆς πρὸς τὸ σύγχρονον πνεύμα, ὥστε ἡ ὑπαρξίς καὶ ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας νὰ μὴ ἀποτελοῦν κοινωνικὸν ἀναχρονισμόν, ὑφίστανται ἄρα γέ καὶ τὰ μέσα, τὰ ὁποία πρέπει νὰ ἔχη αὕτη εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῆς ἵνα ἀνταποκριθῆ εἰς τὴν ἀνωτέραν εἰρηνικὴν τῆς ἀποστολῆν; Συνήθως ὑπὸ τὸν ὄρον μέσων νοοῦνται τὰ ὑλικά καὶ ἄλλα ἐφόδια, μετὰ τὰ ὁποία κοινωνικός τις θεσμός πρέπει νὰ εἶναι ἐφωδιασμένος ὥστε αἱ σκέψεις καὶ αἱ διαθέσεις νὰ μεταβάλλωνται εἰς ἔργα, καὶ τὰ προγράμματα νὰ μὴ παραμένουν γράμμα κενόν. Εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐξέφρασε πρὸ καιροῦ ἀπὸ τῶν αὐτῶν στηλῶν διακεκριμένος θεολόγος, ἐπαναλαβὴν τὴν πρακτικὴν ὅσον καὶ λυπηρὰν διαπίστῶσιν τοῦ Δημοσθένους ἀντιμετωπίζοντος τὴν πενιχρότητα τῶν οἰκονομικῶν τῶν Ἀθηνῶν ἐν σχέσει μετὰ τὸν ἄσπετον πλοῦτον τοῦ Μακεδονικοῦ κράτους: *Δεῖ δὴ χρημάτων, ὧν ἄνευ οὐδὲν ἐστι γενέσθαι τῶν δεόντων.*

Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ Ἐκκλησία διαθέτει σημερινὴ ἢ θὰ διαθέτῃ αὐριοῦ ὅλα τὰ ὑλικά μέσα, τῶν ὁποίων ἔχει ἀνάγκην καὶ τὰ ὁποία ἴσως ἄλλαι Ἐκκλησίαι ἔχουν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῶν. Λαὸς βασικῶς πτωχὸς μέσα εἰς κράτος σχετικῶς πτωχόν (καὶ ὑπὸ τὰς καλλιτέρας δυνατὰς συνθήκας μελλοντικῆς του ἐξελίξεως) δὲν δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς κανένα κοινωνικὸν θεσμόν, οὔτε εἰς αὐτὸν τὸν πρωταρχικόν, τὸ Κράτος, ὑλικὴν πληρότητα ἀναπτύξεως καὶ ἐκπληρώσεως τῆς ἀποστολῆς του. Εἰς ἀπλουστέραν γλώσσαν, τὰ οἰκονομικὰ τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως τὰ οἰκονομικὰ τῶν Ἑλλήνων ἐν γένει, θὰ εἶναι πάντοτε περιορισμένα, καὶ οὐδέποτε θὰ ὑπάρξῃ περίπτωσις ἀνυψώσεως αὐτῶν μέχρι σημείου, ὥστε νὰ ἐπισύρουν τὸν φθόνον τῶν ἄλλων, ὡς συμβαίνει εἰς τὰ μεγάλα Κράτη ἢ εἰς Κράτη μικρὰ μὲν, τὰ ὁποία ὅμως ἐξ αἰτίας τοῦ πλοῦτου τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ ὑπεδάφους αὐτῶν ἢ τοῦ πλοῦτου, τὸν ὁποῖον ἀποκομίζουν ἐκ τῶν ἀποικιῶν αὐτῶν, ἢ ἐξ ἐπικαίρου γεωγραφικῆς θέσεως κλπ. διαθέτουν ἐπαρκῆ ἢ καὶ ἄφθονα ὑλικά ἐφόδια. Ἡ διαπίστῶσις αὕτη δὲν πρέπει νὰ διαφεύγῃ ποτὲ τοὺς καταστρώνοντας προγράμματα καὶ προτείνοντας κοινωνικὰς μεταρρυθμίσεις. Τοῦτο, βεβαίως, δὲν σημαίνει ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ αὐξηθοῦν οἱ οἰκονομικοὶ μας πόροι εἰς ἐπίπεδον πολὺ ὑψηλότερον τοῦ σημερινοῦ μετὰ μίαν εἰρηνικὴν συστηματικὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν οἰκονομικῶν μας δυναμικότητων καὶ μετὰ τὴν δέουσαν ἀξιοποίησιν τῶν ἐμπορικῶν καὶ ἐν γένει βιοποριστικῶν ἱκανοτήτων τῆς φυλῆς μας. Σπανίως ὅμως συναντῶμεν τὰ θαύματα εἰς τὴν οἰκονομίαν χωρῶν, ὅπως ἡ Ἑλλάς. Δὲν πρέπει ἄλλως τε καὶ νὰ διαφεύγῃ τὴν μνήμην ἡμῶν τὸ βασικὸν χαρακτηριστικὸν τῆς φυλῆς ὡς παράγοντος ἐξελίξεως τῆς ἀν-

θρωπότητα, δηλ. ἡ διὰ τῆς πνευματικῆς κυρίως αὐτῆς δραστηριότητος συμβολὴ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην πρόοδον, τῆς ὁποίας τὰ θεμέλια ἐτέθησαν ἐν πολλοῖς ἀρραγῆ καὶ ἀσάλευτα ἐπάνω εἰς τὴν πτωχὴν αὐτὴν γῆν.

Ἄλλ' ἐάν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν ὑλικῶν ἐφοδίων δὲν δυνάμεθα νὰ εἴμεθα ὑπερβαλλόντως αἰσιόδοξοι διὰ τὴν αὖριον, δὲν δύναται νὰ λεχθῆ τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὰ πνευματικὰ μέσα τὰ ὁποῖα ὁ θεσμὸς τῆς Ἐκκλησίας διαθέτει καὶ σήμερον ἀκόμη, κυρίως «δυνάμει». Καὶ ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἐξ ἀπόψεως ὑλικῶν μέσων ἀδυνατούμεν νὰ ἐξαρκέσωμεν εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς ἀναγκαιότητος, ἐπιβάλλεται νὰ δώσωμεν ὅλην ἡμῶν τὴν προσοχὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τελείωσιν τοῦ πνευματικοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἐξοπλισμοῦ. Εἶναι πλάνη τὸ νὰ νομίζεται ὅτι μόνον, ἢ κυρίως, τὰ ὑλικά μέσα ἐνέχουν δυναμικότητα. Τὰ πνευματικὰ μέσα, αἱ ἰδέαι, ἡ συστηματικὴ καὶ μεθοδικὴ καλλιέργεια καὶ διάδοσις αὐτῶν δύναται νὰ ἀσκήσουν τεραστίαν ἐπιβολὴν καὶ νὰ μεταβάλουν τὰς κατευθύνσεις μίας κοινωνίας. Ἄς ἀφήσωμεν τὸ ὅτι ἐκεῖ, ὅπου ὑφίσταται μία πνευματικὴ δυναμικότης, θὰ εὐρεθῆ ἀναγκαιῶς καὶ τὸ ἐλάχιστον ὄριον τῶν ὑλικῶν μέσων, τὰ ὁποῖα χρειάζονται διὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς δυναμικότητος ταύτης καὶ διὰ τὴν παραγωγὴν τῶν κοινωνικῶν τῆς ἀποτελεσμάτων.

Ἡ προσπάθεια διὰ μίαν νέαν πνευματικὴν ἀνθιστῆν τοῦ θεσμοῦ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἔργον, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ τύχῃ τῆς ἐκθύμου συνδρομῆς ἐκ μέρους ὄλων τῶν πιστευόντων εἰς τὴν κοινωνικὴν χρησιμότητα καὶ τὴν ἀνάγκην αὐτοῦ. Δι' ὅλους, ὅσοι ζῶμεν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς Ἐκκλησίας, δὲν εἶναι ἀδιάφορος ἢ προσαρμογὴ τῆς κοινωνικῆς τῆς ἀποστολῆς πρὸς τὸ παρὸν καὶ ἀκόμη περισσότερο πρὸς τὸ μέλλον. Ἡ Πολιτεία πρωτίτως, πρὸς τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία συνέχεται καὶ ὑπὸ τὴν περιορισμένην ἐπιτήρησιν τῆς ὁποίας τελεῖ¹, ὀφείλει νὰ ἀντιμετωπίξῃ καὶ ρυθμίξῃ τὰς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν σχέσεις αὐτῆς σύμφωνα πρὸς τὴν ἀνωτέρω προοπτικὴν. Ἐν ἄλλοις λόγοις, πρέπει νὰ θεωρῆ τὴν Ἐκκλησίαν ὄχι ὡς ἱστορικὸν ὑπόλειμμα παρωχημένων καταστάσεων, ἀλλ' ὡς βοηθὸν καὶ συνεργάτην εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ. Ἄλλ' ἐκεῖνη, ἡ ὁποία θὰ πρωτοστατήσῃ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, εἶναι αὐτὴ αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία. Χωρὶς καμμίαν ἀβαρίαν εἰς τὸ δογματικὸν καὶ τὸ λειτουργικὸν αὐτῆς ἔργον, χωρὶς μεταβολὰς δυνάμενας νὰ κλονίσουν τὴν ἰδέαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν ψυχὴν τῆς, καὶ τὴν ὀργανωσιν αὐτῆς, πρέπει νὰ ἐπιδοθῆ εἰς τὴν κατάρτισιν συστήματος ἀναπροσαρμογῆς τοῦ κοινωνικοῦ αὐτῆς ἔργου καὶ νὰ ἐγκαινιάσῃ μεθόδους εὐρύτερας κοινωνικῆς ἀκτινοβολίας σύμφωνα πάντοτε μὲ τὰς κατευθύνσεις, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἐξ ἀρχῆς οἰκείται εἰς τὸ ἑλληνοχριστιανικὸν

πνεῦμα καὶ τὸν παρ' αὐτοῦ διαπνεόμενον σημερινὸν πολιτισμὸν. Ἀφοῦ διέσωσε τοὺς ὑποδουλωθέντας ὀρθοδόξους τῆς Ἀνατολῆς ἀπὸ τὸ στόμα τῆς μαχαίρας τῶν ἀλλοφύλων καὶ ἀπὸ τὴν πλάνην, ἡ Ἐκκλησία ἔχει τὸ ὑπέρτατον καθήκον νὰ δράσῃ ὡς κοινωνικὸς θεσμὸς μέσα εἰς τὰ παλαιὰ πλαίσια τῆς κοινωνικῆς τῆς ἀποστολῆς προσαρμοζόμενα εἰς τὰς σημερινὰς πραγματικότητας καὶ ἀνάγκας πρὸς πλήρη καὶ τελικὴν ἐπικράτησιν τῶν ἰδανικῶν τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰσότητος, τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης, ἢ πραγματάτως τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ τὸν ἀσφαλέστερον ὁδηγὸν πρὸς τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν τελείωσιν τοῦ ἀνθρώπου.

ΜΙΧΑΗΛ ΔΕΝΔΙΑΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΜΕΛΕΤΗΝ ΤΟΥ Ι. ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΩΣ

Ἐνεκα τοῦ εἰδικοῦ ἀποκαλυπτικοῦ χαρακτῆρος τοῦ τελευταίου βιβλίου τῆς Κ. Διαθήκης ἠγέρθησαν περὶ αὐτοῦ πολλοὶ καὶ μακρὰ συζητήσεις; προὔκλήθησαν περὶ αὐτὸ πλείους παρεξηγήσεις καὶ πολλοὶ ἀπόπειραι κατεβλήθησαν πρὸς ἐρμηνεῖαν αὐτοῦ. Ἀκριβῶς δ' ἔνεκα τοῦ φόβου τῶν παρεξηγήσεων (παρὰ τὴν τιμὴν, δι' ἧς περιεβλήθη ἀνέκαθεν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας) ἡ «Ἀποκάλυψις» δὲν ἔδωκεν ὕλην μῆτε εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐπ' ἐκκλησίας ἐν τῇ θ. λατρείᾳ ἀναγιγνωσκομένων ἀγιογραφικῶν περικοπῶν, μῆτε εἰς τὰ κηρύγματα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν μεταγενεστέρων Ἱεροκηρύκων¹, ἐπικρατήσασῃ προφανῶς τῆς ἀρχῆς ὅτι εἶναι προτιμότερον ν' ἀποφεύγωνται εἰς τοιαύτας περιπτώσεις κείμενα τόσο δυσνόητα καὶ δυνάμενα νὰ προκαλέσωσι παρεξηγήσεις. Ἄλλ' ἔνεκα τοῦ περιεχομένου τῆς καὶ τῆς μυστηριώδους ταύτης τοποθετήσεώς της ἡ «Ἀποκάλυψις» εἶναι φυσικὸν νὰ προκαλῆ τὴν περιέργειαν τῶν φιλομαθῶν χριστιανῶν καὶ δι' αὐτῶν εὐσεβεστάτων—ἢ δὲ περὶ τοῦ ἱερῶ τοῦ βιβλίου παντελῆς σιγῆ τοῦ Ἀμβωνος, πυκνοῦσα, οἰονεῖ, τὸν περιβάλλοντα αὐτὸ πέπλον τοῦ μυστηρίου, δίδει λαβὴν τοῦτο μὲν εἰς τὴν παραγνώρισιν—ὡς μὴ ὄφειλε—καὶ τὴν περιφρόνησιν τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου βιβλικοῦ ὑλικοῦ, τοῦτο δὲ εἰς τὴν δημιουργίαν πλείστων περὶ τῆς ἐννοίας αὐτοῦ ἀνευθύνων γνωμῶν, τινὲς τῶν ὁποίων δὲν εἶναι ἄσχετοι καὶ πρὸς θεμελιώδεις ἀληθείας τῆς πίστεως. Συνέβη δὲ καὶ κατὰ τὰς τελευταίας διὰ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν στιγμὰς ὅ,τι εἶναι φυσικὸν εἰς πορομοίας περιστάσεις νὰ συμβαίη. Τὸ ἀγωνιώδες περὶ τοῦ μέλλοντος ἐνδιαφέρον, ὅπως δὲ

1. Εἶναι ἐν τούτοις γνωστὸν ὅτι ὁ Ὠριγένης ἠρμήνευσε συστηματικῶς τὴν Ἀποκάλυψιν (ἐκδ. Harnack—Δυσβουνιώτη, 1911), ὁ Ἀνδρέας Καισαρείας (Migne 106, 212) καὶ ὁ Ἀρέθας (Αὐτ. σ. 493).

1. Ν. Ν. Σαριπόλου, ἐνθ' ἀν. τ. III ἐκδ. δ' σ. 309, 310.

ποτε ἐπιδιώκον νὰ εὕρη λύσεις εἰς τὰ βαθύτερα ἢ ἐπιπολαιότερα ἐρωτήματα τῆς περὶ τοῦ μέλλοντος πάντοτε περιέργου καὶ ἀνησύχου ἀνθρωπίνης ψυχῆς, δὲν ἀκολουθεῖ πάντοτε τὴν σὴν σὴν σὴν καὶ ἐπιφυλακτικὴν ὁδόν, ἣν προὔτιμησεν ὡς πρὸς τὰ ἱερά μας βιβλία ὁ ἐκκλησιαστικὸς Ἄμβων, ἀλλὰ δίδει λαβὴν εἰς τοὺς ἀγνοοῦντας τὰ πράγματα νὰ γίνωνται θύματα ἄλλων ἢ περισσότερον ἀγνοοῦντων ἢ καὶ σκοπίμως διαστρεφόντων τὴν ἀλήθειαν. Ὅπως δὲ ποτε δὲ κὰν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ἢ «Ἀποκάλυψις» ἀπέκτησε καὶ πάλιν ἐπικαιρότητα, διότι ἦτο φυσικὸν νὰ θεωρηθῆ ὡς σχετιζομένη πρὸς τὰ σύγχρονα γεγονότα, καὶ χρέος εἶχομεν λοιπὸν νὰ μὴ ἀφήσωμεν τὴν ἀχαλίνωτον περιέργειαν καὶ τὸ ἀδιαφώτιστον ἐνδιαφέρον νὰ ἀμαρτάνη εἰς βάρος τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἐκ τῆς πρακτικῆς ταύτης ἀνάγκης—κατὰ ποιμαντικὸν καθῆκον—ὀρμώμενοι, ἐνεκύψαμεν κατὰ τὰ τελευταῖα δυσχεῖμερα ἔτη εἰς τὴν μελέτην τοῦ ἱεροῦ βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως, τὰ πορίσματα δὲ τῆς ταπεινῆς ταύτης μελέτης ἡμῶν—ἐν καιρῷ ἀνακοινωθέντα πρὸς τὸ λαχὸν ἡμῖν χριστεπώνυμον ποίμνιον—ἐκτίθεμεν ἐν τοῖς ἑφεξῆς δι' ὅσον τὸ δυνατόν συντομωτάτων.

Πιστεύομεν κατ' ἀρχὴν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ περιληφθῆ εἰς τὸν Κανόνα τῆς Ἀγίας Γραφῆς βιβλίον μὴ ἀποσκοποῦν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ προωρισμένον, τάχα, νὰ μείνη ἀχρησιμοποίητον, ἀφ' οὗ μάλιστα τὸ ἱερὸν κείμενον τῆς «Ἀποκαλύψεως», ἐκτὸς τῆς ἀναμφισβητήτου ἱστορικῆς καὶ ἄλλης ἀξίας του, περιέχει καὶ ἀναρίθμητα θρησκευτικὰ καὶ ἠθικὰ διδάγματα κατάλληλα καὶ ἐπίκαιρα διὰ πᾶσαν ἐποχὴν. Ἀλλὰ δὲν ἐπέζητήσαμεν ἐν τῇ «Ἀποκαλύψει»—μακρὰν ἢ τοιαύτη βέβηλος σκέψις ἀφ' ἡμῶν—τὴν ἱκανοποίησιν τῆς φυσικῆς μὲν, ἀλλὰ ματαίας, περιεργείας περὶ τῆς ἐκβάσεως τῶν καθ' ἡμᾶς γεγονότων, οὔτε τὴν ἀνεύρεσιν προρρήσεων εἰδικῶς, δὴθεν, ἀναφερομένων εἰς σύγχρονα πρόσωπα καὶ πράγματα, πρὸς στήριξιν φόβων ἢ ἐλπίδων τῆς γενεᾶς, ὡς ἔπραξαν ἄλλοι εἰς ἄλλας κρίσεις ἐθνικὰς στιγμὰς.

Πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς πραγματικῆς καὶ ἀληθοῦς ἐννοίας τοῦ περιεχομένου τῆς «Ἀποκαλύψεως» εἶναι, νομίζομεν, ἀνάγκη νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψει τὰ ἑξῆς:

α') Δὲν πρέπει νὰ ζητῶμεν εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν προφητικῶν συμβολικῶν εἰκόνων—ὧν βρίθεται ἢ «Ἀποκάλυψις»—τὴν ἀλληγορικὴν ἐξήγησιν πασῶν τῶν λεπτομερειῶν, αἵτινες εἶναι χρήσιμοι μόνον διὰ τὴν ἀνάδειξιν καὶ τὴν συμπλήρωσιν τῆς εἰκόνας, ὡς π.χ. οἱ ἀριθμοί, ἀφ' οὗ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἐν τοῖς Εὐαγγελλίοις διασωθείσας παραβολικὰς εἰκόνας τοῦ Κυρίου ὑπάρχουσι πλεῖστα τοιαῦτα λεπτομέρεια, ὧν ἡ ἀναγωγικὴ ἐξήγησις θ' ἀπέβαινε ἀνωφελῆς, περιττὴ καὶ σχολαία.

β') Εἰδικῶς ὡς πρὸς τὴν «Ἀποκάλυψιν» αἱ

προφητικαὶ εἰκόνες τοῦ δευτέρου μέρους¹ δύνανται, χωρὶς νὰ διασπασθῆ ἡ ἐνότης τοῦ ἔργου, ν' ἀποτελέσωσιν ομάδας ἢ κύκλους εἰκόνων—μεθοδικῆς ἐνότητος—ἐκάστη τῶν ὁποίων παρουσιάζει καὶ τὸ νεώτερον προφητικὸν στοιχεῖον—ἄλλη εἰς μικρότερον καὶ ἄλλη εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν—ἀλλὰ καὶ γνωστὰ ἤδη ἐκ προηγουμένης ομάδος ἐπαναλαμβάνει συνήθως, ὑπὸ ἄλλην μορφήν, δι' ἄλλων εἰκόνων καὶ συμβολισμῶν.

γ') Βάσει τῆς τελευταίας ταύτης διαπιστώσεως τὸ ὕλικόν τοῦτο τῆς Ἀποκαλύψεως δύναται νὰ ταξινομηθῆ εἰς τοὺς ἑξῆς πέντε κύκλους ἢ ἐνότητας:

I.—Ἡ ἐτοιμασία τοῦ Θρόνου τοῦ Θεοῦ (δ' 1—11). Ὁ Ἄμνος τοῦ Θεοῦ κύριος τοῦ μέλλοντος τοῦ κόσμου (ε' 1—14). Ὁ Νικητὴς Χριστὸς (στ. 1—2). Οἱ καρποὶ τῆς κακίας τῶν ἀνθρώπων. Πρόβλεψις συνεχείας τῶν διωγμῶν (στ. 3—17). Ὁ Κύριος προστάτης τῶν πιστῶν (ζ' 1—4). Ἀριθμοὶ τῶν ἐκλεκτῶν (ζ' 5—8). Ἡ ἐξέθλων πολυπληθῆς Ἐκκλησία (ζ' 9—12). Ἡ οὐράνιος ἀμοιβὴ τῶν ἐκλεκτῶν (ζ' 13—17).

II.—Ἄγγελοι παραλαμβάνουσι τὰς προσευχὰς (η' 1—6). Θεομηνία πρὸς σωφρονισμὸν (η' 7—8). Καταστροφὴ τῆς Ἱερουσαλήμ (ια' 1—4). Συνέχισις διωγμῶν, προσωρινὴ ἐπικράτησις διωκτῶν (ια' 5—10). Τελικὸς θρίαμβος τῶν πιστῶν (ια' 11—14), Νίκη τοῦ Ἀρνίου καὶ ἐγγύησις περὶ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς Βασιλείας αὐτοῦ (ια' 15—19).

III.—Ὁ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας προαιώνιος ἀγὼν τοῦ Σατανᾶ (ιβ' 1—18). Οἱ ἐπίγειοι συνεργάται τοῦ Σατανᾶ προσωρινῶς θριαμβεύοντες (ιβ' 1—18), ἐν ᾧ οἱ ἐκλεκτοὶ διακρίνονται πάντοτε (ιβ' 7—8). Ὁ Χριστὸς μετὰ τῶν Ἐαυτοῦ παραμένει ἀκλόνητος (ιδ' 1—5). Πρόρρησις περὶ τῆς πτώσεως τῆς μαρτυροκτόνου Ρώμης (ιδ' 6—10). Καταδίκη τῶν ἐξωμοτῶν (ιδ' 11—13). Ἡ δόξα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου (ιδ' 14—20).

IV.—Ἐπτὰ πληγαὶ τῆς κακίας, ὧν ὑπέρκεινται οἱ πιστοί, ἐν ᾧ οἱ κακοὶ ἀποθηριούνται (ιδ' 1—ιστ' 12). Ἡ πονηρία ὠθεῖ τὰς ἐπιγείους δυνάμεις τοῦ κακοῦ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ (ιστ' 13—16). Πτώσις τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς (ιστ' 17—21). Στηλίτευσις καὶ οἰκτρὸν τέλος τῆς Ρώμης (ιζ' 1—ιη' 24). Οὐράνιος Πανήγυρις (ιθ' 1—8).

V.—Ἐπίγειος θρίαμβος τοῦ Χριστοῦ (ιθ' 9—κ' 7). Νέα ἀπόπειρα τοῦ κακοῦ καὶ αἰώνιος αὐτοῦ καταδίκη (κ' 7—10). Καθολικὴ ἀνάστασις καὶ κρίσις (κ' 11—13). Ἐκμηδένισις τοῦ θανάτου (κ' 14). Καινοποίησις τοῦ σύμπαντος (κα' 1). Ἡ νέα Ἱερουσαλήμ (κα' 2—κβ' 5).

δ') Εἰς τὰ προφητικὰ ἐν γένει κείμενα δὲν πρέπει ν' ἀναμένωμεν τάξιν εἰς τὴν ἐκθεσιν τῶν

1. Τὸ πρῶτον μέρος (κεφ. β'—γ'), ὡς γνωστὸν, περιέχει ἐπτὰ ἐπιστολάς πρὸς τὰς ἰσαριθμοὺς Ἐκκλησίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Τὸ κεφ. α' ἀποτελεῖ τὸ Προοίμιον τοῦ βιβλίου.

προφητευομένων ὡς πρὸς τὴν χρονικὴν σειρὰν τῆς ἐκβάσεώς των καὶ ἱστορικὴν μεταξὺ τῶν προλεγομένων πάντοτε ἀλληλουχίαν, ὡς φαίνεται καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς προφητικοῖς παρὰ τοῖς Εὐαγγελισταῖς λόγοις τοῦ Κυρίου, ἔνθα παρατηρεῖται σύγχυσις τις καὶ ἀταξία δημιουργοῦσα πλείστας δυσχερείας εἰς τὸν ἀνίδεον ἀναγνώστην τοῦ κειμένου (διωγμοί, καταστροφή τῆς Ἱερουσαλήμ, συντέλεια κλπ. συγχέονται καὶ πρωθυστερώς ἀναμιγνύονται. (Πρβλ. Ματθ. κδ' 3—51, Λουκ. κα' 5—36). Ἐπὶ πλέον ὡς πρὸς τὰς προφητικὰς εἰκόνας τῆς «Ἀποκαλύψεως» καὶ τὰ δι' αὐτῶν σημαινόμενα ἢ ἐπισταμένη τούτων συγκριτικὴ μελέτη δύναται νὰ διαπιστώσῃ τὰ ἑπόμενα:

1. Θὰ ἠδύνατό τις νὰ παρατηρήσῃ ὅτι ἡ ἐν ε' 1—14 εἰκὼν τοῦ ἐντεθρονισμένου «Ἀρνίου», ὅπερ ἀνακηρύσσεται κύριον τοῦ μέλλοντος τοῦ κόσμου, ἐκπροσωπεῖ τὴν αὐτὴν κεντρικὴν ἰδέαν, ἣν καὶ ἡ τῆς τοῦ ἐπὶ λευκοῦ ἵππου «πολεμιστοῦ» τοῦ στ' 1—2, καθὼς καὶ ἡ τῆς ἀνακηρύξεως τῆς νίκης τοῦ «Ἀρνίου τοῦ Ἐσφαγμένου» τοῦ ια' 15—19, ἢ τοῦ ἀκλονήτου ἐπὶ τοῦ «ἔρους Σιών» τοῦ ιδ' 1—5, ἢ τῆς ἀποθεώσεως τοῦ «Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου» τοῦ ιδ' 14—20 καὶ ἡ τῆς τοῦ ἐν Ἀρμαγεδὼν κατὰ τῶν ἰσχυρῶν πολέμουτος Παντοκράτορος τοῦ ιστ' 16—21,

2. Ἐπίσης ἡ ἐν στ. 3—17 ἰδέα τῆς ἔνεκα τοῦ διωγμοῦ τῶν μαρτύρων ἐκρηγνυμένης κατὰ τοῦ εἰδωλολατρικοῦ κόσμου ὀργῆς τοῦ Θεοῦ ἐκφράζεται καὶ διὰ τῶν ἐν ἡ' 7—ι' 8 τερατωδῶν εἰκόνων τῶν θεομηνιῶν, καθὼς καὶ διὰ τῆς τῶν «ἑπτὰ πληγῶν» τοῦ ιε' 1—ιστ' 12, κορυφῶνται δὲ εἰς τὴν μετὰ τὴν μάχην τοῦ «Ἀρμαγεδῶν» πτώσιν τῶν ἰσχυρῶν (ιστ' 13—21), ἣν ἐπακολουθεῖ τὸ οἰκτρὸν τέλος τῆς μαρτυροκτονίας «Βαβυλῶνος» (Ρώμης) ἐν ιζ' 1—ιη' 24, ἣν παρουσίασεν ὡς τετελεσμένην καὶ ἐν ιδ' 6—10.

3. Ἡ ἐν ζ' 1—4 ἰδέα περὶ τῆς ἐπὶ τῶν πιστῶν ἐπαγρυπνήσεως τοῦ Κυρίου ἐπεκτείνεται ἐν στ. 9—10 καὶ ἐπὶ τῶν ἤδη σφαγιασθέντων καὶ ζητούντων ἐκδίκησιν, ἐπαναλαμβάνεται δὲ—διότι τοῦτο ἀπαιτεῖ ὁ σκοπὸς τοῦ βιβλίου—καὶ ἐν ιγ' 7—8, ιδ' 1—5, ιε' 2—4.

4. Ὁ ἐν οὐρανοῖς θρίαμβος τῶν τηρησάντων τὴν πίστιν ἐκφράζεται διαφόρως ἐν ζ' 13—17 ἢ ἐν ια' 11—14 καὶ κορυφῶνται ἐν κα' 2—κβ' 5 διὰ τῆς εἰκόνας τῆς «καινῆς Ἱερουσαλήμ».

5. Ὁ θεῖος θρόνος, ὅστις ἐτοιμάζεται ἐν δ' 1—11, χρησιμοποιεῖται ἐν κ' 11—13 διὰ τὴν καθολικὴν κρίσιν, ἐν ἣ ὡς κριτῆς παρίσταται ὁ ἐν ιδ' 14—20 ἀποθεούμενος «Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου».

6. Οἱ ἐν στ. 11 ὡς προσεχεῖς ἄγγελλόμενοι νέοι διωγμοὶ εἰκονίζονται ὡς πραγματοποιούμενοι ἐν ια' 5—10. Ἀλλ' ἡ ἐν ιβ' 1—18 εἰκὼν τῆς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας πάλης τοῦ σατανᾶ εἶναι πρωθυστερὸς καὶ ἡ ἐν ιγ' 1—18 εἰκὼν τῆς προσωρινῆς ἐπικρατήσεως τοῦ πονηροῦ ἐπαναλαμβάνει τὴν ἐν ια' 10 ἰδέαν, ἴσως καὶ διότι, ἄσφα-

λῶς, δὲν ἐπρόκειτο νὰ εἶναι μοναδικὸν φαινόμενον ἐν τῇ ἱστορίᾳ μιᾶς μέσης ἐποχῆς ὁ τοιοῦτος προσωρινὸς θρίαμβος τοῦ κακοῦ, ὡς μαρτυρεῖ ἄλλωστε καὶ ἡ ἔκτοτε μέχρι τοῦδε δισχιστικὴ ἱστορία τοῦ κόσμου.

7. Ἐκεῖ ἔνθα δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ πραγματικὴν τινα χρονικὴν ἀλληλουχίαν εἶναι τὰ ἐν ιθ' 9—κβ' 5, ἔνθα μετὰ τὸν ὄλεθρον τῆς μαρτυροκτονίας πόλεως καὶ τὴν στηλίτευσιν αὐτῆς (ιζ' 1—ιη' 24) καὶ τὴν οὐράνιον πανήγυριν ἐπὶ τῇ ἀποκαταστάσει τῆς δικαιοσύνης (ιθ' 1—8), εἰκονίζεται ὁ ἐπίγειος θρίαμβος τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἐπὶ ὠρισμένον διάστημα χρόνου δέσμευσις τοῦ σατανᾶ (ιθ' 9—κ' 7), μεθ' ὃ προσωρινῶς πάλιν ἀνακτᾷ ὁ σατανᾶς τὴν ἔλευθερίαν του (κ' 7—10) καὶ ἐπακολουθεῖ ἡ καθολικὴ ἀνάστασις καὶ ἡ κρίσις (κ' 11—13), ἡ ἐκμηδένισις τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἄδου (κ' 14), ἡ καινοποιήσις τοῦ σύμπαντος (κα' 1) καὶ ὁ τελικὸς θρίαμβος τῆς Ἐκκλησίας, εἰκονιζομένης διὰ τῆς οὐρανόθεν κατερχομένης Ἱερουσαλήμ (κα' 2—κβ' 5), δικαιούμεθα δὲ ἐνταῦθα νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι ἔχομεν σπουδαιοτάτην ἐν κ' 11—κβ' 5 ἐσχολογικὸν περιεχομένον ἀγιογραφικὴν πηγὴν.

ε' Ἐγράφη ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῆς «Ἀποκαλύψεως» εἶναι φανατικὸς Ἰουδαῖζων, ἀλλ' ἐλησμονήθησαν προφανῶς πρὸς σχηματισμὸν τοιαύτης περὶ αὐτοῦ ἰδέας τὰ ἐξῆς ἀξιωματικόμενα τοῦ ἔργου του σημεῖα: α') ἡ προφητικὴ του ἐντολὴ γενικεύεται διὰ πάσας τὰς φυλάς καὶ γλώσσας ἐν ι' 8—11, ἔνθα ἡ ὄρασις τοῦ δοθέντος αὐτῷ πρὸς κατάποσιν «βιβλιδίου», β') μετὰ χαρᾶς καὶ ἐγκαυχήσεως ἐκφράζεται περὶ τῆς ἀναριθμήτου ἐξ ἑθνῶν Ἐκκλησίας ἐν ζ' 9—12, ἐν Ϝ' τοῦ ἐξ Ἰουδαίων χριστιανούς παριστᾷ ὡς ἡριθμημένου, γ') προλέγει ἐν ια' 1—4 τὴν ἐπικειμένην καταστροφὴν τῆς χριστιανοκτονίας Ἱερουσαλήμ. Ἡ διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς Σιών ὀνομασία τοῦ ἔρους, ἐφ' οὗ τὸ Ἀρνίον ἀκλονήτον ἴσταται (ιδ' 1—5), καὶ ἡ διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς Ἱερουσαλήμ ὀνομασία τῆς καινῆς πόλεως τῆς εἰκονιζούσης τὴν θριαμβεύουσαν Ἐκκλησίαν οὐδὲν ἕτερον δύναται νὰ σημαίῃ ἢ τὴν ὑπὸ χριστιανικὸν καθαρῶς πνεῦμα ἐκδοχὴν τῶν περὶ τοῦ θριαμβοῦ τῆς Σιών καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ προφητειῶν τῆς Π. Διαθήκης.

Μετὰ τὰς διαπιστώσεις ταύτας καθίσταται, νομίζομεν, εὐχερεστέρα ἡ κατανόησις τοῦ περιεχομένου τούτου, τῆς «Ἀποκαλύψεως», ὅπερ ὑπῆρξε «σημεῖον ἀντιλεγόμενον», καὶ «πέτρα σκανδάλου» διὰ πολλούς, οὐχὶ βεβαίως ἐξ ὑπατιότητος ἰδικῆς του. Βιβλίον ἀποτελοῦν τμήμα τῆς Κ. Δ. δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἔχη στενῶς ἐθνικὸν χαρακτήρα, ὡς ὑπέθεσαν τινες, ἀφ' οὗ καὶ αὐτοὶ τῆς Π. Δ. οἱ Προφῆται ἐξήρθησαν εἰς παγκοσμιότητα τινὰ ἀντιλήψεως προκειμένου περὶ τοῦ θρησκευτικοῦ ἰδεώδους, παρὰ τὰς στενάς τῶν συγχρόνων τῶν ἀντιλήψεις, καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἱ ἀπόκρυφοι «Ἀποκαλύψεις», τόσον αἱ Ἰουδαϊκαὶ

δσον καὶ αἱ χριστιανικαί, ἐξήρχοντο τῶν συνήθων τοῖς Ἰουδαίοις στενῶν πατριωτικῶν τάσεων. Ἐκ παρεξηγήσεως πάντως—ὡς ὑπηνίχθημεν—ὑπετέθη ὅτι ἐγράφη ἡ «Ἀποκάλυψις» ἐναντίον τῶν ρωμαίων ὡς ἔθνοιο ἐχθρικοῦ τοῦ ἑβραϊκοῦ λαοῦ καὶ πρὸς ἐκδήλωσιν πατριωτικῆς ἀγανακτικῆς ἐπι τῆ καταστροφῆ τῶν Ἱεροσολύμων. Ἄλλ' οὔτε καὶ περὶ τῶν συγχρόνων ἀπλῶς γεγονότων προφητεύει—ὡς θὰ ἠδύνατό τις ἐκ μεμονωμένων συμπτώσεων νὰ συμπεράνη.—Φρονούμεν ὅτι ὁ Κύριος ἀπεκάλυψεν εἰς τὸν ἐπιστήθιον αὐτοῦ μαθητὴν διὰ τῶν πνευματικῶν ἐκείνων εἰκόνων, ἄς μετὰ τὴς ἐναργείας ἐκθέτει ἐν τῇ «Ἀποκαλύψει», ὀλόκληρον τὴν διακυμαινόμενην διὰ τῶν αἰώνων ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἐπὶ τῷ εἰδικῷ σκοπῷ—ὡς καὶ παρ' ἄλλων ἐλέχθη ἤδη—τῆς στηρίξεως τῶν ἀγωνιστῶν τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ τόσον κατὰ τὴν ἐν ἡ ἐγράφετο τὸ βιβλίον ἐποχῆ, ὅσον καὶ κατὰ πᾶσαν ἐποχὴν, καθ' ἣν αἱ ὑπὸ οἰανδήποτε μορφήν ὁμαδικαὶ ἢ ἀτομικαὶ δυσχέρεια δὲν ἐλλείπουσιν ἀπὸ τῆς χριστιανικῆς ζωῆς. Ὀλόκληρος ἡ «Ἀποκάλυψις» εἶναι μία πλατυτέρα καὶ λεπτομερεστέρα, οὕτως εἰπεῖν, ἀνάπτυξις καὶ διὰ τῶν ζωηρῶν εἰκόνων οἶονεὶ αἰσθητοποίησις τῆς βαρυσημάντου ἐκείνης προφητείας τοῦ Κυρίου, ἣν μᾶς διέσωσεν εἰς τὸ τέταρτον Εὐαγγέλιον ὁ αὐτὸς ἀπόστολος Ἰωάννης, ὁ καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν ἰδὼν καὶ συγγράψας. «Ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε, ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον» (Ἰω. 1στ' 33).

Ἡ «Ἀποκάλυψις» τοῦ Ἰωάννου πηγάζουσα ἐκ τῆς διὰ τοῦ Ἰ. Χριστοῦ γενομένης «χάριτος καὶ ἀληθείας» ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ἀγωνιζομένην βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ ταύτης τὰς τύχας προδιαγράφει, ὅχι πρὸς ἰκανοποίησιν ματαίας τινὸς καὶ ἀργασχόλου περὶ τῶν μελλόντων περιεργείας, ἀλλὰ πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν πιστῶν εἰς τὰς δυσκόλους ἐκείνας στιγμὰς τῆς ἱστορίας, καθ' ἃς ἡ πίστις καὶ ἡ ἀντοχὴ τῆς, ἔνεκα τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας, τίθενται εἰς τὴν ὑψίστην δοκιμασίαν ἀπὸ μέρους τοῦ «κόσμου» καὶ—ὅπως καὶ τὰ προφητικὰ βιβλία τῆς Π. Δ.—ἐγράφη μὲν ἵν' ἀνταποκριθῆ, κατὰ τὸ φαινόμενον, εἰς τὰς συγκεκριμένας ἀνάγκας τῶν πιστῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ σ., ἔχει ὅμως—ὅπως καὶ ἐκεῖνα—αἰώνιον κύρος καὶ διὰ τὸν λόγον ὅτι ἀφορᾷ καὶ εἰς τὸ ἀπώτερον μέλλον τῆς Ἐκκλησίας καὶ διότι αἱ δυσκολίαι καὶ οἱ πειρασμοὶ τῶν πιστῶν ἀνανεοῦνται—ὑπὸ διαφόρους ἔστω μορφᾶς—

1. Ἐγρᾶφη πιθανότατα κατὰ τὸν ἐπὶ Δομίτιανου δευτέρου διώγμον τῶν χριστιανῶν ἐπεκταθέντα καὶ ἐν Μ. Ἀσίᾳ, καθ' ὃν ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἐξωρίσθη εἰς Πάτμον (96 μ. Χ.) Πρβλ. Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Χρυσόστομου ἐν Μ. Ἑλλ. Ἐγκυκλοπ. Τομ. Θ', σ. 450.

2. Ὑπὲρ τῆς ὑπὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου συγγραφῆς τῆς Ἀποκαλύψεως πολλὰ ἔχει νὰ εἴπῃ σήμερον ἡ σοβαρὰ κριτικὴ. Παρλ. Β. Στεφανίδου, Αἱ ἀρχαὶ τῆς κριτικῆς τῶν βιβλίων τῆς Κ. Δ. ἐν «Θεολογία» τόμ. Β'. (1924) σ. 220—254.

εἰς πᾶσαν ἐποχὴν. Ὅ,τι συνέβη εἰς τὸν Ἰ. Χριστὸν διωχθέντα, ἀτιμασθέντα, θανατωθέντα καὶ πρὸς στιγμὴν ὡς ἠττημένον θεωρηθέντα ὑπὸ τοῦ «κόσμου», τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ εἰς τοὺς ἀμέσους μαθητὰς τοῦ Κυρίου, τὸ αὐτὸ συνέβη εἰς ἐπανειλημμένας ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας ὁμοίας ὁμαδικὰς καὶ ἀτομικὰς περιπτώσεις, τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ σήμερον καὶ μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος. Οὐδὲν ὅμως σημαίνουν διὰ τὸ γενικὸν καὶ τελικὸν ἀποτέλεσμα τοῦ ἀγῶνος αἱ διακυμάνσεις καὶ αἱ πρόσκαιροι ἐξωτερικοὶ τοῦ ἐχθροῦ ἐπιτυχία, διότι ἐπαγρυπνεῖ πάντοτε ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας Του ὁ ἀληθὴς καὶ μοναδικὸς Κύριος τοῦ κόσμου, καὶ τὸ τέλος τῶν κακῶν καὶ τῆς κακίας θὰ εἶναι ὁ ὄλεθρος ὁ ὀριστικός, ἐν ᾧ τοὺς ἀπαρτίζοντας τὴν Ἐκκλησίαν πιστοὺς ἀγαμένει ὁ ἀμαράντιος τῆς νίκης στέφανος καὶ ἡ αἰώνιος δόξα καὶ ἡ χαρὰ τῆς Οὐρανίου Βασιλείας. Οὔτε πάλιν μέχρι τοῦ τελικοῦ ἐκείνου θριάμβου παραμένει ἡ Ἐκκλησία χωρὶς τὴν παραμυθίαν καὶ τὴν ἐνθάρρυνσιν τῆς ἐν τῷ παρόντι νίκης, ἣν πολλάκις ὁ Κύριος χορηγεῖ Αὐτῇ ὡς πρόγευσιν καὶ ἀρραβῶνα τῆς τελικῆς ἐπιτυχίας. Ἄλλὰ εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας τῆς νίκης, ὁ ἐχθρὸς ἐνεδρεῖται, ὁ ἀγὼν δὲν παύει νὰ εἶναι ὁ νόμος τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ θέλημα τοῦ Κυρίου εἶναι, ἀναπαυομένη ἐπ' ὀλίγον, νὰ συνεχίζη ἀγρύπνως τὸν ἀγῶνα πρὸς τελειοποίησιν τῆς, ὁ ἀγὼν δὲ οὗτος δὲν τερματίζεται ὀριστικῶς πρὸ τῆς τελικῆς κρίσεως. Αἱ νίκαὶ καὶ ὁ θρίαμβος ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι δίδονται τῇ Ἐκκλησίᾳ πρὸς ἀνάκτησιν νέων δυνάμεων διὰ νέας δοκιμασίας καὶ νέους ἀγῶνας, πρὸς τοὺς ὁποίους πρέπει πάντοτε ἐτοιμῶς νὰ ἔχωσιν οἱ πιστοὶ «ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν».

ΕΜΜ. Γ. ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ
Πρωτοπρεσβύτερος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Τῶν ἀπ' αἰῶνος κοιμηθέντων.

Ἡ Ἐκκλησία ἐθέσπισεν ὅπως κατὰ τὸ σημερινὸν Σάββατον μνεῖα γίνεται τῶν ἀπ' αἰῶνος ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως καὶ ζωῆς αἰωνίου ἐδσεβῶς κοιμηθέντων ὁρθοδόξων χριστιανῶν. Καὶ δὲν ἀρκεῖται ὅπως παρακαλέσῃ τὸν Κύριον νὰ ἀναπαύσῃ ἐν δικαίων σκηναῖς γενικῶς «οὓς ἐκάλυψε τάφος ἐν πάσῃ χώρᾳ», «ἐν πάσῃ ἡλικίᾳ παντὸς γένους ἀνθρώπων», «τοὺς ἐκ τῶν τεσσάρων περάτων προσλαβομένους», «ἐκ πάσης οὓς ἔλαβες γενεᾶς καὶ γενεᾶς». Ἄλλ' ἡ στοργικὴ μητρικὴ μέριμνά τῆς διὰ τῆς ἡματογραφίας τῆς ἐθεώρησε πρόπον νὰ κατονομάσῃ καὶ τοὺς διαφοροτρόπους θανάτους, καθ' οὓς τὸν βίον τοῦτον μετήλλαξαν οἱ ὑπὲρ ὧν ἡ σημερινὴ προσευχὴ. «Οὓς περ κατεκάλυψεν ὄγρᾳ καὶ πόλεμος ἐθέρισε, σεισμός δὲ δὲ οὐ συνέσχε, καὶ ἐκτεῖναν φονῶντες, καὶ πῦρ οὓς ἐτέφρωσε· τοὺς ἐν θαλάσῃ ἢ ἐν γῆ, ἢ ἐν ποταμοῖς, πηγαῖς, ἢ λίμναις, ἢ φρεσὶ θανόντας· τοὺς βορὰ θηρο-

οὐ γινόμενος, πετεινοῖς καὶ ἔρπετοῖς· τοὺς ἀφνιδίως ἀναρπασθέντας, καταφλεχθέντας ἀστραπαῖς καὶ ἐναποψύξαντας ἐκ κρούσους καὶ πάσης πληγῆς· οὗς πᾶσα φύσις τῶν ἐναλίων καὶ πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ ἔλαβε κατάβρωμα· τοὺς ἐν ὄρει, ἐν ὁδῷ, ἐν τάφοις, ἐν ἐρημίαις τὸν βίον καταλύσαι φθάνοντας, μοναδικούς τε, μυάδας, νέους ἢ πρεσβύτας· τοὺς ἐκ λύπης καὶ χαρᾶς παρ' ἐλπίδα, τοὺς εὐημερία παθόντας ἢ δυσπραγία· οὗς ἀνείλε ψνῆξ καὶ ἵππος συναρπάσας, χάλαζα, χιὼν καὶ ὄμβρος πλεονάσας· οὗς ἀπέπνιξε πλίνθος ἢ χόους συνέσχε· οὗς ἔλαβες γενεᾶς καὶ γενεᾶς ἐν βασιλευσίαις ἢ ἄρχουσι· ἢ ἐν μονάζουσιν ὀρθοδόξους· οὗς ἀορήτοις κρίμασιν ἔκτειναν φαρμακοποσίαι, δηλητήρια, ὀσιώδεις πνίξεις· τοὺς εὐσεβῶς ἐξαπίνης θανόντας καὶ ἐκβολῆς παντοδαπῆς ριφείσης· σιδήρου, ξύλου, παντοῦ λίθου· τοὺς θανόντας ἄφνω ἐκ συμπτωμάτων, ἐκ βοῆς τε σφοδρᾶς καὶ τάχους δρόμου, ραπίσματος, πυγμῆς τε καὶ λακτίσεως· τοὺς θεομηρία θανατικῶν ἐκτροβέντας, κερανῶν παντοίων ἐξ οὐρανοῦ ἐνεχθέντων, γῆς σχισθείσης, ἐπικλυσάσης θαλάσσης· τοὺς ἐξ ἰσθμῶν δηγμάτων κεκοιμημένους, καταπόσεως ὕφρων, συμπατήσεως ἵππων καὶ ἐκ πνιγμοῦ καὶ ἀγχόνης τοῦ πέλας». Συλλήβδην δ' εἰπεῖν, «τοὺς τὴν ἀειτάραχον τοῦ βίου θάλασσαν πλεύσαντας», «τοὺς διαλυθέντας εἰς στοιχείων τετρακτῶν», «πᾶσαν ἡλικίαν, πρεσβύτας καὶ νεανίσκους, νέους καὶ ἐφήβους, παῖδας τε καὶ νεανίσκους, βρέφη, ἀρσενικὴν φύσιν τε καὶ θηλείαν». Πάντων τούτων τῶν οἰωδῆποτε θανάτου θανόντων τὰ μνημόσυνα ποιεῖται ἢ Ἐκκλησία, ἵνα καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν «πένητες καὶ ἄποροι καὶ τῶν νενομισμένων ψαλμοῦν καὶ μνημοσύνων μετέχοντες τῇ νῦν κοινῇ μνεῖα μεγάλων πορίσονται τὴν ὠφέλειαν». Ὡρῶσαν δὲ τὰ μνημόσυνα αὐτῶν κατὰ τὸ Σάββατον τὸ πρὸ τῆς Κυριακῆς, καθ' ἣν μνεῖα γίνεται τῆς δευτέρας τοῦ Κυρίου παρουσίας, διὰ τὰ παρακληθῆ ὁ φοβερός Κριτῆς «τῇ συνήθει Ἀὐτῷ χρῆσασθαι πρὸς αὐτοὺς συμπαθεία».

Ἐκ τοῦ ναοῦ.

Εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἐπαναλάβωμεν μίαν ἀκόμη φοράν τὴν πρὸς τινὰ ἐκκλησιαστικὰ συμβούλια σύστασιν, ὅπως εἰς περιπτώσεις πανηγυρισμοῦ μνήμης ἁγίου μὴ δημοσιεύωσιν εἰς τὸν τύπον «προσκλητήρια» πρὸς τοὺς φιλεόργους νὰ προσέλθουν «βπως τι μῆ σ ω σ ι τὴν μνήμην αὐτοῦ», ὡς εἶδομεν πάλιν εἰς φύλλα τῆς παρελθούσης Κυριακῆς ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ ἁγίου Χαράλαμπος. Ὁ ναὸς δὲν εἶνε «σαλόνι», ἢ αἵθουσα διαλέξεων, ὁ δὲ ἐκκλησιασμός κατὰ τὴν τέλει τῆς θείας μυσταγωγίας δὲν εἶνε «κοσμικὴ συγκέντρωσις», κατὰ τὴν ὁποῖαν οἱ προσερχόμενοι συνορτασθῶσι τιμοῦν διὰ τῆς παρουσίας των τοὺς οἰκοδεσπότας ἢ τὸν προσκαλέσαντα ὀμιλητῆν. Διὰ τῆς προσελεύσεώς των εἰς τὸν ναὸν οἱ φιλεόργοι δὲν προσάπτουν τιμὴν εἰς τὸν ἅγιον, ἀλλὰ, ἐκδηλοῦντες τὴν εὐσεβειάν των, αὐτοὶ ἁγιάζονται ἀξιούμενοι τῆς ὑπερῶν αὐτῶν μεσιτείας τοῦ ἐορταζομένου ἁγίου. Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος «προσκλησις» φέρει τὴν ὑπογραφήν «Ἐκ τοῦ ναοῦ», ὅπερ σημαίνει ὅτι εἶνε ἐν γνώσει τοῦ ἱερέως, ὅστις εἶνε, ἄλλως τε, καὶ πρόεδρος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ συμβουλίου. Καὶ εἶνε ἐντελῶς ἀκατανόητον

πῶς ὑπάρχουν ἱερεῖς ἐπιτρέποντες τοιαύτας παρεκτροπῆς.

Ἀπροσδόκητος «Μαύρη Ἀγορά».

Τόση ἀποκαλύπτεται ἡ δίψα τῶν γερμανῶν νὰ ἀποκτήσουν τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ὥστε ἡ γνωστὴ ἀγγλικὴ Ἀγιογραφικὴ Ἐταιρεία δὲν ἐπαρκεῖ νὰ ἀνταποκριθῆ πρὸς τὴν ζήτησιν. Καὶ ἐσημειώθη, ὅτι καὶ τὸ ἱερὸν τοῦτο κείμενον κατήντησεν ἐν Γερμανίᾳ ἀνκείμενον ἐκμεταλλεύσεως τῆς «μαύρης ἀγορᾶς»! Ἀς θεωρήσωμεν τὸ πρᾶγμα καλὸν οἰωνόν. Ἡ μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί, εἰδικώτερον, τοῦ Εὐαγγελίου, θὰ ἀνοίξῃ τοὺς πνευματικούς ὀφθαλμούς των γερμανῶν νὰ κατανοήσουν πῶς εἶχον κατατήσσει μακρὰν τοῦ Χριστοῦ, καὶ τί θὰ γείνουν ἐπιστρέφοντες εἰς Αὐτόν.

Αἱ συνθήκαι.

Ἐν Παρισίοις εἰς τὴν Αἴθουσαν τοῦ Ὁρολογίου πρὸ εἰκοσιν ἐτῶν ἐγένετο ἡ τελετὴ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Συμφώνου Μπριὰν-Κέλλογκ, δι' οὗ ἐτίθετο ἐκτὸς νόμου ὁ πόλεμος. Ἡ ὑπογραφή ἐκείνη δὲν ἠμπόδισε τὴν ἔκρηξιν τοῦ τελευταίου πολέμου, καὶ μάλιστα εἰς μορφήν, ἔκτασιν καὶ συνεπείας ἀπείρους χειροτέρας παντὸς ἄλλου ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ἱστορίᾳ πολέμου. Προχθές, εἰς τὴν αὐτὴν αἴθουσαν, κατὰ τὴν ὑπογραφήν τῶν συνθηκῶν μετὰ τῶν δορυφόρων τοῦ Ἄξονος, οἱ νικηταὶ ἠκούσθησαν ἐκφράζοντες τὴν ἐλπίδα ὅτι «αὐταὶ θὰ θέσουν τέρμα εἰς ὅλους τοὺς πολέμους εἰς τὸ μέλλον», ὅτι «θὰ ὀδηγήσουν εἰς μόνιμον εἰρήνην» καὶ ὅτι «μᾶς παρέχουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ κτίσωμεν ἐκ νέου τὸν κόσμον ὅπως τὸν θέλομεν». Εἰς τὴν συναυλίαν δ' αὐτῇ τῶν ἐλπίδων καὶ βεβαιώσεων προσετέθη καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ ραδιοσταθμοῦ τῆς Μόσχας ὑπόκρονον τοῦ σοβιετικοῦ σχολιαστοῦ ὅτι «αἱ ὑπογραφεῖσαι συνθήκαι βασίζονται ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῆς δικαιοσύνης». Οἱ τυχόν προληπτικοὶ θὰ ἠῤῥοντο νὰ μὴ ἐπεγράφοιτο αὐταὶ αἱ συνθήκαι εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ τὸ τόσον ὑπὸ τῆς μετέπειτα ἱστορίας διαφευσθὲν προμνημονευθὲν Σύμφωνον, ἐκ φόβου μὴ ὑποστοῦν τὴν αὐτὴν τύχην καὶ αἱ κατὰ τὴν ὑπογραφήν τῶν προσφάτων συνθηκῶν ἠκουσθεῖσαι αἰσιόδοξοι βεβαιώσεις. Ἀλλὰ δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ εἶνε τις προληπτικὸς διὰ τὰ φοβηθῆ τὸ ἐνδεχόμενον τοῦτο. Αἱ συνθήκαι αὐταὶ ἀποτελοῦν οὐσίσιμα κατὰ τῆς ἡθικῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης, ὁ κόσμος δὲ τῆς ἀνηθικότητος καὶ τῆς ἀδικίας ποὺ ἐπαγγέλλονται νὰ οἰκοδομήσουν, προώρισται ἀσφαλῶς νὰ ἀνατραπῆ, ὡς ἐνέχων ἐντός του τὰ στοιχεῖα τῆς διαλύσεως. Ἀλλὰ καὶ μόνον ὅτι ὁ κόσμος ἤκουσε τὸ στόμα τοῦ ἐκ Μόσχας ἐκφωνητοῦ νὰ προσφέρῃ τὴν λέξιν «δικαιοσύνη» ἤρκεσε διὰ τὰ προῖδη ἀσφαλῆ τὴν κατάρροσιν. Διότι πιστεύει ὅτι δὲν κυβερνᾷ τὰς τύχας τῆς ἀνθρωπότητος ἡ ἄδικος δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀνῆθικος ἡθικὴ τῶν λεγομένων «μεγάλων» τῆς γῆς, ἀλλ' ὁ ὑψίστος νόμος τῆς Προνοίας τοῦ Μεγάλου τοῦ Οὐρανοῦ.

Οὐδεμιᾶς δεῖται βοήθειας τῆς ἀληθείας ἢ ἰσχύος.

(Χουστόμορως)

Ἄς οκεφθῶμεν ὅτι διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ ὁ Θεὸς ταπεινοῦται κατερχόμενος εἰς τὴν γῆν καὶ γινόμενος ἄνθρωπος καὶ ὁ ἄνθρωπος ὑφῄται ἀνερχόμενος εἰς τὸν οὐρανόν.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Τῆ 23 λήξαντος μηνός ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ταλαντίου κ. Βασίλειος ἐπισκεφθεὶς τοὺς ἐν τοῖς Νοσοκομείοις Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, Κρατικῶ, Ἱπποκρατεῖω καὶ Δημοτικῶ νοσηλευομένους ναυαγούς τοῦ ἀεροπλοίου «Χειμάρα», καθὼς καὶ τοὺς ἐν τῷ τμήματι Μεταγωγῶν κρατομένους, διεβίβασε πρὸς αὐτοὺς τὰς εὐλογίας καὶ τὴν συμπάθειαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, ἐκ προσώπου δ' αὐτοῦ διένειμε πρὸς πάντας κονιάκ, σοκολάτες καὶ ἄλλα εἶδη, ὡς καὶ ἀνά ἐν τεύχος τῆς ἁγίας Γραφῆς.

—Τῆ 10ῃ μεσοῦντος μηνός ἐγένετο ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ ἡ β' συγκέντρωσις τοῦ Ἐφημεριακοῦ κλήρου τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς, καθ' ἣν ὠμίλησεν ὁ αἰδ. Πρωθιερεὺς κ. Λουκάς Παπαναστασίου με θέμα «Ἡ θέσις τοῦ ἱερέως ἐν τῇ ἐνορίᾳ». Ὁ ὁμιλητὴς διεξήλθε τὸ θέμα του μετὰ τῆς διακριτοῦσης αὐτὸν ἐμβριθείας καὶ ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας, ὅθεν καὶ ἀπέσπασε τὰ σγχαρητήρια τῶν παρισταμένων, ἰδίᾳ δὲ τοῦ θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ταλαντίου κ. Βασιλείου. Ἡ εἰσήγησις τοῦ πατρὸς Λουκά δημοσιευθήσεται προσεχῶς. Ἐν τέλει ἐπηκολούθησε συζήτησις, καθ' ἣν ὠμίλησεν ὁ ἅγιος Ταλαντίου καὶ ὁ θεοφ. Ἐπίσκοπος Πατάρων κ. Μελέτιος, οἱ δὲ παριστάμενοι, ἀφοῦ διεδήλωσαν τὴν ἐπιθυμίαν των ὡπως συνεχεσθῶσιν αἱ καρποφόροι αὐταὶ συνάξεις, ἀπεχώρησαν μετὰ τὰς ἀρίστas τῶν ἐντυπώσεων.

Τῆ 6 Ἰστανμένου ἀρίετο ἀεροπορικῶς εἰς Ἀθήνας ἀντιπροσωπεῖα τοῦ «Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν» ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ σουηδοῦ Ἐπισκόπου Δρος Brillioth, τοῦ ἀγγλοῦ Ἐπισκόπου τοῦ Worcester Δρος Wilsoneesh καὶ τοῦ ἀμερικανοῦ κληρικοῦ Δρος Hardy καὶ τοῦ ἀγγλοῦ κληρικοῦ αἰδ. O.S. Tomkins. Τὴν ἀντιπροσωπεῖαν ὑπεδέχθησαν ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ Χασανίου ἐκ μέρους μὲν τῆς Ἱ. Συνόδου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Ἀμβρόσιος, ἐκ προσώπου δὲ τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Ταλαντίου κ. Βασίλειος καὶ ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Ὑπουργείου Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς Θρησκευμάτων καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Ἰω. Καρμῆς.

Τὰ τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς ἐντάϋθα παραμονῆς καὶ κινήσεως τῆς ἐν λόγῳ ἀντιπροσωπεῖας, ἥς μέλος ἀποτελεῖ καὶ ὁ Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀμ. Ἀλιβιζάτος, οἰκουρῶν ἀπὸ ἡμερῶν ἔνεκεν ἀσθενείας, δι' ἔλλειψιν χώρου θὰ ἐκτεθῶσι λεπτομερῶς εἰς τὸ ἐπόμενον φύλλον.

Ἡ Γενικὴ Διεύθυνσις Θρησκευμάτων τοῦ Ὑπουργείου Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας ἀπέλυσε πρὸς τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας τῆς Ἐπικρατείας καὶ τοὺς Θεοφ. Ἐπισκόπους Κρήτης ἐγκύκλιον, δι' ἧς παρακαλοῦνται οὗτοι ὅπως «ἐν συνεννοήσει μετὰ τῶν ἐκασταχοῦ ἀρμοδίων δικαστικῶν, ἀστυνομικῶν, ταχυδρομικῶν καὶ τελωνειακῶν ἀρχῶν προβαίνωσιν ἐκάστοτε εἰς τὰς δεούσας ἐνεργείας πρὸς ἀπαγόρευσιν τῆς κυκλοφορίας τῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ ἔξωτερικῷ ἐκδιδομένων πάσης φύσεως χιλιαστικῶν ἐντύπων, ἐὰν δὲν φέρωσιν ἐπὶ τε τοῦ ἐξωφύλλου καὶ τοῦ ἐσωφύλλου δι' ἐμφανῶν στοιχείων τὴν ἐνδειξιν τοῦ περιεχομένου των ἐπὶ λέξει: «ΑΙΡΕΣΙΣ τῶν χιλιαστῶν» ἢ «ΑΙΡΕΣΙΣ τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά» ἢ «ΑΙΡΕΣΙΣ τῶν σπουδαστῶν τῶν Γραφῶν», συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ νόμου 1672)B9». Διὰ τῆς αὐτῆς Ἐγκυκλίου κοινοποιεῖται πρόσφατος δμόψηφος ἀπόφασις τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους (Τμήματος Α'), καθ' ἣν ἡ τοιαύτη σφράγις τῶν χιλιαστικῶν ἐντύπων «τυγχάνει σύμφωνα πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ νόμου».

T.A.K.E.

Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 367 (Τεῦχος πρῶτον) φύλλον τῆς Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως ἐδημοσιεύθη Διάταγμα «Περὶ ὀργανικῆς συνθέσεως τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ T.A.K.E. καὶ

καταστάσεως τῶν ὑπαλλήλων αὐτοῦ», δι' οὗ ρυθμίζονται τὰ τῆς λειτουργίας καθόλου τοῦ Ὄργανισμοῦ τούτου πρὸς ἀποδοτικωτέραν διεξαγωγὴν τῆς ὑπηρεσίας του.

ΕΠΑΡΧΙΑΙ

Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος

Τῆ 30ῃ Ἰαννουαρίου ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν μεγαλοπρεπῶς ἐτελέσθη ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῶ τῆς Καρδίτσης ἡ ἑορτὴ τῶν Γραμμάτων, παρισταμένων τῶν γυμνασιαρχῶν, τῶν καθηγητῶν ἀμφοτέρων τῶν Γυμνασίων, τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ τῶν Δημοτικῶν Σχολείων μεθ' ὅλων τῶν Δημοδιδασκάλων καὶ τῶν μαθητῶν. Ὁ χοροστατῶν Σεβ. Μητροπολίτης κ. Ἰεζεκιὴλ ἠλόγησε τὴν προσκομισθεῖσαν ἀρτοκλασίαν καὶ ἔδωκε τὸν λόγον εἰς τὸν καθηγητὴν τῶν θρησκευτικῶν τοῦ ἐντάϋθα Γυμνασίου κ. Μ. Παπαναστασίου, ὅστις ἐξεφώνησε τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας. Μετὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν ὁλόκληρος ὁ ἐκπαιδευτικὸς κόσμος, περὶ τοὺς ἐνενήκοντα, μετέβησαν εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν, ὅπου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐδεξιῶθη αὐτοὺς μετὰ τοῦ Ἱεροκλήρκου Εὐσταθίου Μπιλάλη. Ὁ Σεβ. προσφώνων αὐτοὺς ἐτόνισε τὸν ἀπ' αἰῶνος σύνδεσμον Ἐρησείας καὶ Παιδείας, ἀμφοτέρων ἐν δυσχειμέροις χρόνοις ἀλληλοὑποστηριζομένων. Ὁμίλησε κατόπιν διὰ μακρῶν ὁ Ἱεροκλήρυς Εὐστάθιος καὶ ἀπήντησαν ὁ Γυμνασιάρχης κ. Μιχαλόπουλος καὶ ὁ Ἐπιθεωρητὴς τῶν Δημοτικῶν Σχολείων κ. Ἀμβρόσιος, μετ' ὃ προσηνέχθησαν ἀναφυκτικῶς.

Μητρόπολις Θηβῶν καὶ Λεβαδείας

Δι' ἐγγράφου αὐτοῦ πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοὺς Ὑπουργοὺς τῶν Θρησκευμάτων, Οἰκονομικῶν, Ἐφοδιασμοῦ καὶ Συντονισμοῦ καὶ πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον—ὁ Προμηθευτικὸς καὶ Καταναλωτικὸς Συνεταιρισμὸς Κληρικῶν τῆς ἐπαρχίας Θηβῶν ἐκφράζει τὰ παράπονα αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ὅτι ἡ Πολιτεία ἔφερε τὸν ἐφημεριακὸν Κλήρον τοῦ Βασιλείου εἰς τελεῖαν ἀπόγνωσιν, ἀφοῦ ἀναγκάζεται, περισπώμενος ἀδιακόπως εἰς τὰς σκληρὰς τῆς ζωῆς ἀνάγκας, νὰ ἐπαιτῆ ἐκτιθέμενος εἰς τὰ ὄμματα τῶν χροστιανῶν. Τὸ Κράτος—λέγεται ἐν τῷ ὑπομνήματι—μὴ λαμβάνον ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ ἱερός Κλήρος ἀποτελεῖ τὸν θεμέλιον τοῦ κοινωνικοῦ οἰκοδομήματος, τὸν πνευματικὸν τοῦ ποιμνίου καθοδηγὸν καὶ τὸν συντελεστὴν τῆς θεμελιώσεως τοῦ γνησίου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἐπέδειξεν ἐγκληματικὴν εἰς τὰς ἀνάγκας του ἀδιαφορίαν. «Δὲν ἐξετίμησε δεόντως τὰς τεραστίας ὑπηρεσίας ὅπου προσέφερε καὶ προσφέρει ὁ ἱερεὺς, ὅστις ἐστάθη κατὰ τὴν πρόσφατον δοκιμασίαν τοῦ ἔθνους ὁ κυριώτερος στηλοβάτης καὶ φρουρὸς τοῦ ἔθνικοῦ καὶ κοινωνικοῦ οἰκοδομήματος, ὁ φορεὺς τῆς ἐθνικῆς ἰδέας καὶ ὁ μόνος συμπαρσάτης τοῦ λαοῦ εἰς τὰς ἐθνικὰς περιπετείας». Διαμαρτυρούμενος δὲ διότι ὁ Κλήρος δὲν ἐξωμοιῶθη ἀκόμη μισθοδοτικῶς κατὰ πάντα πρὸς τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους, ὡς καὶ διὰ τὸ ἐπ' ἐσχάτων εἰς τοὺς κληρικοὺς διανεμηθὲν ἀκατάλληλον καὶ ἀνεπαρκές δι' ἱερατικὴν ἐνδυμασίαν ὕψασμα, «ἐξυψώσατε—λέγει καταλήγων—τὸν ἱερέα, δίδοντες εἰς αὐτὸν τὰ μέσα τῆς ζωῆς; ἵνα καταστῆ τὸ ἰδεώδες τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς ἀναπλάσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, νὰ μὴ τίθεται δὲ κυριολεκτικῶς εἰς τὸ περιθώριον τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς ἀπ' αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐπίσημον Κράτος».

Μητρόπολις Σισανίου καὶ Σιατίστης.

Κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν Χριστουγέννων ἐν Σιατίστῃ ἐτελέσθησαν ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλήρκου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἀρχιμ. κ. Ἀνδρέου Πανταλέοντος τρεῖς λειτουργίαι, καθ' ἃς προσήλθον εἰς τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριαι τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς πόλεως προπαρασκευασθέντες προηγουμένως διὰ τῆς ἐξομολογήσεως. Τοὺς ὕμνους ἔψαλλεν ἐμμελῶς ἡ χορωδία τοῦ Τραπαντζεῖου Γυμνασίου. Πρὸς τοὺς μαθητὰς τοῦ ἀνωτέρου Κατηχ. Σχο-

λείου ώμίλησεν επίκαιρως ὁ χοροστατῶν Μητροπολίτης Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Ἰάκωβος, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου εἶχον προσέλθει ἅπαντες τὴν προτεραιάν εἰς τὸ μυστήριον τῆς Ἐξομολογήσεως.

—Τῇ παραμονῇ τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ νέου ἔτους οἱ μαθηταὶ τῶν Κατηχ. Σχολείων περιήλθον ἐν σώματι τὴν πόλιν ψάλλοντες τὰ κάλαντα.

—Τῇ ἡμέρᾳ τῶν Χριστουγέννων ἡ Α.Σ. ὁ Μητροπολίτης μετὰ τοῦ Διοικητοῦ τῆς 21ης Ταξιαρχίας καὶ ἄλλων ἀξιωματικῶν ἐπεσκέφθη τὰ ἐν Σιατίστῃ, Τσοτυλίῳ καὶ εἰς ἄλλα ἐπίκαιρα μέρη τῆς ἐπαρχίας του εὐρισκόμενα τμήματα Στρατοῦ καὶ ώμίλησε πρὸς τοὺς στρατιώτας, τὸν ὡσὰς τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα καὶ τὸ ἔθνικόν φρόνημα αὐτῶν, εἶτα δὲ διένειμε γλυκύσματα καὶ ἄλλα δῶρα. Ἡ χορωδία τοῦ Γυμνασίου Σιατίστης ἔψαλε, χάριν τῶν στρατιωτῶν, ἑορτίους ὕμνους καὶ ἄλλα ᾄσματα.

—Εἰς τὰ περισσότερα πυροπαθῆ χωρία διενεμήθησαν ὑπὸ τῆς ἱεράς Μητροπόλεως εἶδη ρουχισμοῦ ἐκ τῶν τοῦ ἐράνου τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀμερικής.

Μητρόπολις Δημητριάδος.

Πλουσία ὑπῆρξε καὶ κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἡ τε φιλανθρωπικὴ καὶ ἡ πνευματικὴ κίνησις χάρις εἰς τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Σεβασμιωτάτου κ. Ἰωακείμ. Τὸ Γενικὸν Φιλόπτωχον Ταμεῖον, τὸ ὁποῖον ἵδρυσε τὸ 1936, ἐξηκολούθησε τὴν εὐεργετικὴν του δράσιν καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο. Βεβαίως δὲν ἐδίδε συσσίτιον, ὅπως κατὰ τὰ ἔτη τῆς κατοχῆς, εἰς 17.500 ἄτομα, διετήρησεν ὅμως 7 ἐστίας ἐν Βόλῳ, εἰς τὰς ὁποίας ἐσυσσιτοῦντο 3.200 μέχρι τοῦ Μαΐου π.ἔ. Κατόπιν ἔδιδε καὶ δίδει ξηρὰν τροφήν. Προσηλθεν ἀρωγὸν εἰς πλείστας ὄσας ἀνάγκας τῶν πενόμενων. Ἐβοήθησε πτωχοῦς, ἐμερίμνησε περὶ ἱατρικῆς περιθάλψεως ἀσθενῶν καὶ παρέσχε τὰ μέσα τῆς προσωρινῆς συντηρήσεως καὶ ταξιδίου εἰς τοὺς διερχομένους ἐντεῦθεν ἐκ τῶν διαφόρων μερῶν τῆς Θεσσαλίας. Ἐδαπάνησεν ἐν συνόλῳ δραχμὰς 53.078. 980. Ἐπίσης παρέχει ἡμερησίως συσσίτιον εἰς ὑπὲρ πεντακοσίους πολιτικοῦς κρατούμενους: χορηγεῖ γάλα, κρέας, μακαρόνια, ζάχαρι, τυρὸν κ.τ.λ. εἰς 3.700 παιδιὰ τῆς προσχολικῆς ἡλικίας· διένειμε εἰς τοὺς ἱερεῖς ἐκ τῶν ἀποσταλέντων δεμάτων διάφορα ἀναγκασιότατα εἶδη ἱματισμοῦ καὶ ὑποδήσεως· ἐφώδιασε πολλοὺς πτωχοῦς διὰ τῶν ὑπὸ τῆς ἱ. Συνόδου ἀποσταλέντων ἐνδυμάτων καὶ ὑποδημάτων, κατὰ δὲ τὴν θερινὴν περιόδον συνέστησε δύο κατασκηνώσεις εἰς ὑγιεινὰ ὑψηλὰ μέρη πρὸς περιθάλψιν τῶν καχεκτικῶν παιδιῶν, ἧτοι μίαν εἰς τὴν Πορταριὰν καὶ ἑτέραν εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν Ξενιάς, ὅπου ὑπὲρ τὰ ἑξακόσια παιδιὰ ἀμφοτέρων τῶν φύλων παρέμειναν ἐπὶ εικοσαήμερον. Ἐκ παραλλήλου, πρὸς ἔμπρακτον ἐκδήλωσιν τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης αἱ διάφοροι πνευματικὰ συναξεῖς καὶ τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα ἐπισκέπτονται τὰ διάφορα Φιλανθρωπικὰ ἐν Βόλῳ ἱδρύματα, ἰδίᾳ δὲ τὸ Νοσοκομεῖον, ὅπου προσφέρουν διάφορα δῶρα, φαγητόν, γλυκύσματα, καρπούς, κτλ. Οὕτω, κατὰ μὲν τὴν πρώτην Κυριακὴν ἐκάστου μηνὸς μεταβαίνει τὸ ἀνώτερον Κατηχητικὸν Σχολεῖον ἀρρένων καὶ οἱ ἀπόφοιτοι τῶν Γυμνασίων, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν Κυριακὴν τὸ ἀνώτερον Κατηχ. Σχολεῖον θηλέων καὶ αἱ ἀπόφοιτοι νεάνιδες, τὴν τρίτην Κυριακὴν ἡ συναξὴ τῶν μητέρων καὶ τὴν τετάρτην Κυριακὴν ἡ συναξὴ τῶν ἐργαζομένων νεανίδων.

—Ζωηρὰ συντελεῖται καὶ ἡ πνευματικὴ κίνησις καθ' ἅπασαν τὴν ἐπαρχίαν. Ἡ Α.Σ. ὁ Μητροπολίτης οὐδεμίαν παραλείπει εὐκαιρίαν ὅπως διδάξῃ τοὺς πιστοὺς κατὰ τὰς ἱερουργίας, καλῶν δ' ἐπανειλημμένως τοὺς αἰδεσ. ἱερεῖς καὶ ἐπιτρόπους παρέχει εἰς πάντας τὰς ἀναγκαίας διὰ τὸ λειτουργημα καὶ τὰ καθήκοντα τῶν ὁδηγίας καὶ συμβουλίας. Ἐξ ἄλλου ὁ πανοσ. Ἱεροκήρυξ τῆς Μητροπόλεως κ. Σωκράτης Ἀναζηλῆς, πρὸς τῷ ἐκ περιτροπῆς εἰς πάντας τῆς πόλεως τοὺς ναοὺς κηρύγματι, περιέρχεται τὰς κωμοπόλεις καὶ τὰ χωρία πρὸς διδασκαλίαν, τὸ αὐτὸ δ' ἔπραξε κατὰ τὸ θέρος

καὶ ὁ Ἀρχιμ. κ. Γεώργιος Δημόπουλος, τὸ ἱερὸν κήρυγμα δ' ἀκούσι καὶ τρεῖς καθηγηταὶ καὶ τινες ἐκ τῶν μάλλον μεμορφωμένων ἱερέων.

—Προνοία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου καὶ ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν ἀμφοτέρων τῶν Ἱεροκηρύκων ἐν μὲν Βόλῳ ἐλειτούργησαν 26 Κατηχητικὰ Σχολεῖα, ἧτοι 23 διὰ τὴν μαθητίωσαν νεολαίαν καὶ 3 διὰ τοὺς ἐργαζομένους νέους, ἐν ὑπαίθρῳ δὲ 12. Πρὸς καταρτισμὸν τῶν Κατηχητῶν καὶ Κατηχητριῶν οἱ αὐτοὶ Ἱεροκήρυκες ὄργανοῦσιν εἰδικὰ φροντιστηριακὰ μαθήματα. Εἶνε εἰς ἄκρον παρήγορον ὅτι παρατηρεῖται ἀθρόα εἰς τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα προσέλευσις. Ἀτυχῶς ἔνεκα τῆς ἐκρύθμου ἐν τῇ ὑπαίθρῳ καταστάσεως δὲν κατέστη δυνατόν νὰ ἐπεκταθοῦν τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα, ὡς καὶ ἡ λοιπὴ πνευματικὴ ἐργασία εἰς τὰ χωρία, ὡς τοῦτο ἐγένετο προπολεμικῶς.

Ἀλλὰ καὶ τὸ ἔργον τῆς ἱεράς Ἐξομολογήσεως ἐυστηματοποιήσεν ἡ Α.Σ., ὅριος εἰς ἕκαστον μὲν τῶν ναῶν τῆς πόλεως ἀνὰ ἓνα πνευματικόν, κανονίσας δὲ ν' ἀποστέλλωνται πνευματικοὶ εἰς τὰ περισσότερα χωρία τῆς ἐπαρχίας κατὰ τὰς τεσσαρακοσὰς τοῦ τε Πάσχα καὶ τῶν Χριστουγέννων. Οἱ πνευματικοὶ ἦσαν προκατηρητισμένοι πρὸς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἱεροῦ αὐτῶν ἔργου διὰ καταλλήλου εἰδικῆς ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρου τῶν Ἱεροκηρύκων διδασκαλίας.

Πρὸς ἐπέκτασιν τῆς χριστιανικῆς κινήσεως διὰ τοῦ συντονισμοῦ τῆς πνευματικῆς ἐργασίας καὶ τῆς καθ' ὄλου μεθοδικῆς ἐν τῇ κοινῶνι δράσεως ἡ Α.Σ. ἐπέτυχε τὴν ἐνοικίασιν μεγάλης καπναποθήκης καὶ τὴν διασκευὴν αὐτῆς εἰς αἴθουσαν, εἰς ἣν ἐδόθη τὸ ὄνομα «Χριστιανικὴ Ἐστία». Εἰς αὐτὴν, ὡς καὶ εἰς Παράρτημα αὐτῆς, λειτουργοῦν τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα καὶ τελοῦνται κατὰ διαφόρους ἡμέρας αἱ συναξεῖς τῶν ἐργαζομένων νέων, τῶν νεανίδων ἀποφοίτων Γυμνασίου, τῶν ἀποφοίτων νέων, αἱ συγκεντρώσεις γονέων καὶ ἐπιστημόνων, ὡς καὶ διάφοροι ἑορταὶ πρὸς τόνωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος. Παρόμοιαι Ἐστίαὶ ἱδρῦθησαν καὶ ἐν Ἀλμυρῷ καὶ Ἀγριῶ.

Προνοία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου καὶ τῆς προθύμῳ συνεργασίας τῶν ἐπιτρόπων τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ ἐτοποθετήθη μονίμως μικροφωνικὴ ἐγκατάστασις, ἵνα κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτὰς μεταδίδωνται τὰ ἐν τῷ ναῷ τελοῦμενα εἰς τὰ ἔξωθεν αὐτοῦ συνωστίζόμενα πλήθη.

Μητρόπολις Μεσσηνίας

Τῇ 22 παρ. Δεκεμβρίου ἐτελέσθησαν μετὰ πάσης ἐκκλησιαστικῆς λαμπρότητος τὰ ἐγκαίνια τοῦ νεοδημένου ἱ. ναοῦ τοῦ ἁγ. Ἰωάννου ἐν Μεσσήνῃ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Χρυσοστόμου, ὄν, ἀφ' ἐσπέρας τῆς προηγουμένης ἀφικόμενον εἰς τὴν πόλιν, ὑπέδεχθη ἐν μεγάλῃ συγκινήσει ὀλοκλήρως ἡ πόλις μετὰ πασῶν τῶν ἐπιτοπίων Ἀρχῶν, τῶν διδασκάλων καὶ τῶν μαθητῶν καὶ τῶν σωματείων μετὰ τῶν λαβάρων τῶν. Ἡ πομπὴ κατημύθη εἰς τὸν ναόν τοῦ ἁγ. Ἀθανασίου, ὁπότεν παραληφθεῖσα ἡ ἐν αὐτῷ φυλασσομένη εἰκὼν τοῦ ἁγ. Ἰωάννου μετεκομίσθη μετὰ τῆς αὐτῆς παρατάξεως εἰς τὸν νέον ναόν. Τῇ ἐπαύριον ἐτελέσθησαν τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ ἐν πρωτοφανεῖ συρροῇ χιλιάδων χριστιανῶν, πρὸς οὓς ἡ Α.Σ. ώμίλησε καταλλήλως, εὐχαριστήσας ἅμα τοὺς ὕλικῶς συνεινεγκόντας πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ ναοῦ. Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον Μεσσηνίας, εὐγνωμονοῦν τὴν Α.Σ. δι' ὅσα ἔπραξε πρὸς συντέλεσιν τοῦ ἔργου, ἀνόμασε τὴν ἀπὸ τῆς Δημαρχίας πρὸς τὸν ναόν ἄγουσαν «Ὁδὸν Μητροπολίτου Χρυσοστόμου».

Μητρόπολις Κερκύρας

Ὁ ναύαρχος ἀρχηγὸς τοῦ στόλου ὑποναύαρχος Γ. Μεζεβίρης διεβίβασε πρὸς τὴν Α.Σ. τὸν Μητροπολίτην Κερκύρας καὶ Παξῶν κ. Μεθόδιον ἐπιταγὴν δραχμῶν 200.000, προερχομένων ἐκ τῶν ὑγειονομικῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Β.Ν. «εἰς μνήμην τοῦ πρὸ πενταετίας πεσόντος ὑπὲρ πατρίδος ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ «Υδρα» συναδέλφου τῶν ὑποπλοιάρχου ἱατροῦ Σταμ. Μανιὰρίζη», μετὰ τῆς δηλώσεως ὅπως ἡ Α.Σ. διαθέσῃ τὸ

ποσόν τοῦτο κατά τὴν κρίσιν αὐτοῦ ὑπὲρ φιλανθρωπικοῦ σκοποῦ. Προστεθέντων εἰς τὸ ποσόν τοῦτο καὶ ἄλλων προσφορῶν ἀπὸ τῆς πόλεως δρχ. 400.000, ὃ δὲ Σεβ. Μητροπολίτης δι' ἐπισημοῦ πράξεως ὥρισεν ὅπως ἐκ τῶν τόκων αὐτοῦ ἀπονέμῃται ἐτησίως μὲτ' ἄλλων βραβείων εἰς μαθητὴν τοῦ Α' Γυμνασίου καὶ ἐναλλάξ τοῦ Β' Γυμνασίου ἀρρένων Κερκύρας, ἀριστεύσαντα εἰς τὰ μαθήματα τῆς Φυσικῆς καὶ τῆς Χημείας. Τὸ μὲτ' ἄλλων θὰ ἀπονέμῃται κατὰ δημοσίαν τελετὴν ἐν τῷ Γυμνασίῳ.

— Ἡ Α. Σ. ὁ Μητροπολίτης προέβη εἰς τὸν ἐπίσημον ἀπὸ πάσης ἐκκλησιαστικῆς ἐπικοινωνίας καὶ παροχῆς πάσης ἐκκλησιαστικῆς δωρεᾶς καὶ ἀγιαστικῆς Χάριτος ἀποκλεισθὲν ὡρισμένων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν παρανόμως οὐβιούντων, ὡς καὶ τῶν ἀδιαμαρτυρητῶν ἀνεχομένων καὶ εὐνοοούντων τὰς ἀνηθικούς των συμβιώσεις συγγενῶν των. Τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης ὁ Μητροπολίτης ἀνέθηκεν εἰς τοὺς αἰδ. ἱερεῖς, «οἵτινες θὰ ὑπέχοντο βαρύνουσαν ἐπὶ τὴν ἀνέναντι τοῦ Θεοῦ δι' ἐνδεχομένην ἀδιαφορίαν, καὶ πειθαρχικῶς ἀπέναντι ἡμῶν ὡς ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς διὰ πάσαν ἐπιδειχθσομένην ἀμέλειαν ἢ ἐφεκτικότητα».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ἡ Α.Θ.Μ. ὁ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Χριστοφόρος τῇ ἡμέρᾳ τῆς μνήμης τῶν ἁγίων Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας περιστοιχόμενος ὑπὸ τῶν Σεβ. Ἀρχιερέων καὶ ἄλλων ἐπισήμων ἐν εἰδικῇ τελετῇ κατέθεκεν ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς ἐν Ἰβραημία Πατριαρχικῆς Σχολῆς «Φώτιος ὁ Α'» τοὺς θεμελίους λίθους τῶν ὑπὸ ἀνεγερσιν μεγάλης Αἰθούσης τελετῶν καὶ διαλέξεων καὶ Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης. Μετὰ τὴν τελετὴν ἡ Α.Θ.Μ. ἀνήγγειλεν δτι ὠνόμασεν «Υπόμνηματογράφον τῆς Ἁγιοτάτης Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας» τὸν Διευθυντὴν τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης κ. Θεόδ. Μοσχονᾶν διὰ τὰς πολλὰς ἀποδοχὰς αὐτοῦ ὑπηρεσίας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπέδωκε δ' αὐτῷ καὶ τὸ Ἐπιβραβευτήριον Γράμμα.

— Ἡ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ περιχώροις Ἀδελφότης Συμαίων ἀνεκήρυξεν ἐπίτιμον Πρόεδρόν της τὸν Μακαριώτατον Χριστοφόρον διὰ τὰς ἐπὶ σειράν ἐτῶν ὑπηρεσίας Του, διετράνωσε δὲ τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν Δωδεκανησίων δι' ἀνεγέρσεως εἰδικῆς. Στήλης, χαριστηρίου «τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς Α.Θ.Μ. τῷ Πάπᾳ καὶ Πατριάρχῃ Κῶ Χριστοφῶρ Β'».

— Ἐν τῷ «Πανταίνῳ» τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας ἐδημοσιεύθη ἀναίρεσις πληροφορίας τοῦ τηλεγραφεύου Πρακτορείου «Φρᾶν Πρές» ἐκ Νέας Ὑόρκης, λέγουσαν ὅτι ὁ Πρόεδρος τοῦ ἐν Καϊρω ἀμερικανικοῦ Πανεπιστημίου κ. Τζῶν Μπεντῶ ἐν διαλέξει του ἐν Ν. Ὑόρκῃ εἶπεν ὅτι μετὰ τὴν λήξιν τοῦ πολέμου ἢ Μῆση Ἀνατολὴ κατέστη τὸ κέντρον ἐντατικῆς ἐνεργείας τῶν ρώσων, οἵτινες «καλλιεργοῦν καταλλήλως καὶ ἐνεργοῦν εἰς σύμψηξιν τῶν μειονοτήτων, ὡς τῶν ἀρμενίων καὶ τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ ἐκφράζουσι τὴν συμπάθειαν αὐτῶν διὰ τὸν ἀγῶνα τῶν λαῶν τῆς Μ. Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως...». Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας δηλοῖ ὅτι «ἡ γνώμη αὕτη τοῦ κ. Μπεντῶ δύναιται νὰ ἐρμηνευθῇ κατὰ τρόπον κακόβουλον προκειμένου περὶ τῶν ἐν τῇ Μ. Ἀνατολῇ ἑλληνορθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ διὰ τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας τῆς Αἰγύπτου». Τούτου δ' ἕνεκα τὸ Γραφεῖον Τύπου καὶ Πληροφοριῶν τοῦ Πατριαρχείου τούτου «ἐξουσιοδοτήθη ὅπως δηλώσῃ κατὰ τὸν πλέον κατηγορηματικὸν τρόπον, ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας τυγχάνει ἀμέτοχον καὶ ἀλλότριον πάσης προπαγάνδας εἴτε πολιτικῆς, εἴτε κοινωνικῆς ἐξασκουμένης ἐν ταῖς χώραις τῆς Μ. Ἀνατολῆς, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Αἰγύπτου, πρὸς ὄφελος οἰουδήποτε προσέτι δὲ δηλοῖ ὅτι ἀπὸ κατὰ καιροῦ γεγονότων ἐπι, σκέψεις κληρικῶν ξένης ἐθνικότητος παρὰ τῆς Α.Θ.Μ. τῷ Πάπᾳ καὶ Πατριάρχῃ Ἀλεξανδρείας κ. Χριστοφῶρ τῷ Β' δὲν ἴσαν εἰμὴ ἀπλῶς ἐπισκέψεις φιλοφροσύνης ἐκκλησιαστικῆς καὶ ὡς τοιαῦται ἐθεωρήθησαν ἄνευ οὐδεμιᾶς σημασίας πολιτικῆς».

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἐπιστολαί, ἄρθρα, βιβλία, περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδες ἐπ' ἀνταλλαγῇ: Πρὸς τὴν Διευθύνσιν τῆς «Ἐκκλησίας», Ὁδὸς Μοσχονησιῶν. 12Α Ἀθῆνας 8. [Τηλέφ. 82,219].

Συμδρομαὶ καὶ ἐμβάσματα διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς: Πρὸς τὸν Διαχειριστὴν τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησίας», Ἀθῆνας (Κ), ὁδὸς Φιλοθέης 19.

Οὐδεμία αἴτησις πρὸς ἐγγραφὴν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἂν δὲν συνοδεύηται ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς.

Ἡ ἐπὶ πλέον καθυστερήσις τῶν συμδρομῶν θὰ συνεπαγῶν τὴν διακοπὴν τῆς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται, δέον δὲ νὰ ἴη εὐανάγνωστα καὶ γεγραμμένα ἐπὶ τῆς μίας μόνον ὀψείδος τοῦ χάρτου.

Αἰδέσιμωτάτους **Κωνστ. Πουρνάραν** Κανδήλιαν Σουλίου, **Ἐμμαν. Δουπασάκην** Κρούα—Βρύση Κισσάμου, **Χριστοφόρον Τζαννιτουδάκην** Κοντομάρι Κυθωνίας: Αἱ διευθύνσεις σας ἐτακτοποιήθησαν.—**Υφυπουργεῖον Ἀνοικοδομήσεως**, Διευθ. Προσωπικοῦ τὰ διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 100.695 (14 Ἰαν. 1947) ἐγγράφου σας ζητηθέντα φύλλα σὰς ἐστάλισαν, ἐφεξῆς δὲ θὰ λαμβάνετε τὴν «Ἐκκλησίαν» τακτικῶς.—**Αἰδ. Χρύσανθον Η. Φιλίαν**, Χαλανδρίτσαν ἐνεγράφητε, τὰ φύλλα ἐστάλισαν.—**«Ἀγιορειτικὴν Βιβλιοθήκην Βόλου»** ἡ ζητούμενη σειρά τῶν φύλλων δὲν ὑπάρχει πλέον.—**«Ὁρθοδοξίαν»** Φανάριον ΚΠόλεως.—**Ὁρθόδοξον Παρατηρητῆν** Νέαν Ὑόρκην οὐδὲν φύλλον ἐλάβομεν μέχρι σήμερον ἢ «Ἐκκλησία» σὰς στέλλεται τακτικῶς.—**Δημ. Ἀγιάδ Χίον**. Ἀποχωρῶν σήμερον θὰ λάβῃ σύνταξιν 80.000 δραχμῶν καὶ 50.000 ἐπίδομα, δοθέν τελευταίως πρὸς ὄλους τοὺς συνταξιούχους. Ὁφειλόμενα εἰσφορὰ τοῦ ἀνέρχονται εἰς 80.000 δρχ. περίπου.—**Αἰδ. Γεώργιον Βουράκην**, Χανιά. Ἡ ἀποστολὴ ἐτακτοποιήθη.

Πᾶσα μεταβολὴ διευθύνσεως δέον νὰ μᾶς ἀνακοινουταί ἐμῆσως, σημειομένης ἀπαραιτήτως τῆς θέσεως, ἐξ ἧς ἢ μετὰθεσις. Ἄνευ τῆς σημειώσεως ταύτης ἀποβαίνει ἀδύνατος ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου εἰς τὴν νῆαν διευθύνσιν.

= Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α =

[2] ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΕΠΙΚΡΙΜΑ

Πρὸς τὸν αἰδέα, ἱερέα Ἀχιλλέα Καφίρην, ἐφημέριον τοῦ ἐν Κουφοπούλῳ Ὀλυμπίας ἱεροῦ ἐνοριακοῦ ναοῦ τοῦ «Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου».

Καλεῖσαι νὰ ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἡμῶν ἐν Κυπριασίᾳ ἐντὸς δέκα πέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος, ἵνα ἀπολογηθῆς, ὡς καθηγορούμενος ἐπὶ ἐγκαταλείψει τῆς ἐφημεριακῆς σου θέσεως ἐπὶ δύο μῆνας ἄνευ τῆς νομίμου καὶ κανονικῆς ἀδείας καὶ τῆς ἕνεκα τούτου ἀπειθείας καὶ περιφρονησεως τῆς προϊσταμένης σου Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι ὅτι, ἐάν δὲν προσέλθῃς ἐν τῇ τασσομένη προθεσίᾳ, ἡ δικογραφία σου θεωρηθεῖται περαιωθεῖσα. Ἐν Κυπριασίᾳ τῇ 10 Ἰανουαρίου 1947.

† Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας Ἄνθιμος

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ι. Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Στερουμένης τῆς ἐνορίας Παρασκευῆς καὶ Ἀλεσταίων τακτικοῦ ἐφημερίου, καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικά προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος εἰς τὸν περιοδικὸν «Ἐκκλησία» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 48 τοῦ ἀναγκ. Νόμου 2200 «περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα πιστοποιητικά, καθ' ὅσον μετὰ ταῦτα θέλωμεν προβῆ εἰς τὴν ἀνακηρύξιν τῶν ὑποψηφίων. Αἴγιον τῇ 3 Φεβρουαρίου 1947

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Ἀγαθόνικος

Ι. Μητρόπολις Μονεμβασίας και Σπάρτης

Ἡ ἱερά Μητρόπολις Μονομβ. και Σπάρτης διά τῆς ὑπ' ἀριθ. 29 ἐ. ξ. προκηρύξεως αὐτῆς, συνῶδᾶ τῷ ἄρθρῳ 46 τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν και Ἐφημερίων», καλεῖ τοὺς βουλομένους ὅπως μέχρι τῆς 22 Φεβρουαρίου ἐ. ξ. ὑποβάλλωσιν αἰτήσεις ὑποψηφιότητος μετὰ τῶν νομίμων πιστοποιητικῶν, πρὸς συμμετοχὴν διά τὴν συμπλήρωσιν τῆς χρεουοῦσης θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῇ ἐνορίᾳ Καστανιάς τ. δ. Καστορείου. Ἐν Σπάρτῃ τῇ 11 Ἰανουαρίου 1947. † Ὁ Μονεμβασίας και Σπάρτης Διονύσιος

—Ἡ ἱερά Μητρόπολις Μονομβ. και Σπάρτης, διά τῆς ὑπ' ἀριθ. 28 ἐ. ξ. προκηρύξεως αὐτῆς, συνῶδᾶ τῷ ἄρθρῳ 46 τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν και Ἐφημερίων», καλεῖ τοὺς βουλομένους ὅπως μέχρι τῆς 20ῆς Φεβρουαρίου ἐ. ξ. ὑποβάλλωσιν αἰτήσεις ὑποψηφιότητος μετὰ τῶν νομίμων πιστοποιητικῶν, πρὸς συμμετοχὴν διά τὴν συμπλήρωσιν τῆς χρεουοῦσης θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῇ ἐνορίᾳ Ἰάσι —Φιλίσσι τ. δ. Ἐλους. Ἐν Σπάρτῃ τῇ 16 Ἰανουαρίου 1947. † Ὁ Μονεμβ. και Σπάρτης Διονύσιος

—Ἡ ἱερά Μητρόπολις Μονεμβ. και Σπάρτης διά τῆς ὑπ' ἀριθ. 26 ἐ. ξ. προκηρύξεως αὐτῆς, συνῶδᾶ τῷ ἄρθρῳ 46 τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν και Ἐφημερίων», καλεῖ τοὺς βουλομένους ὅπως ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν αἰτήσεις ὑποψηφιότητος μετὰ τῶν νομίμων πιστοποιητικῶν, πρὸς συμμετοχὴν διά τὴν συμπλήρωσιν τῆς χρεουοῦσης θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῇ ἐνορίᾳ Ἀνωγειῶν τ. δ. Φάριδος. Ἐν Σπάρτῃ τῇ 16 Ἰανουαρίου 1947. † Ὁ Μονεμβ. και Σπάρτης Διονύσιος

—Ἡ ἱερά Μητρόπολις Μονεμβ. και Σπάρτης διά τῆς ὑπ' ἀριθ. 27 ἐ. ξ. προκηρύξεως αὐτῆς, συνῶδᾶ τῷ ἄρθρῳ 46 τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν και Ἐφημερίων», καλεῖ τοὺς βουλομένους ὅπως μέχρι τῆς 20ῆς Φεβρουαρίου ἐ. ξ. ὑποβάλλωσιν αἰτήσεις ὑποψηφιότητος μετὰ τῶν νομίμων πιστοποιητικῶν, πρὸς συμμετοχὴν διά τὴν συμπλήρωσιν τῆς χρεουοῦσης θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῇ ἐνορίᾳ Ποταμίας τ. δ. Πελλίας. Ἐν Σπάρτῃ τῇ 16 Ἰανουαρίου 1947. † Ὁ Μονεμβ. και Σπάρτης Διονύσιος

Ι. Μητρόπολις Κερκύρας και Παξῶν.

Κενωθείσης τῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ χωρίου Συναράδων και ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἄρθρα 46 και 47 τοῦ Νόμου 2200/940 (Περὶ Ἱερῶν Ναῶν και Ἐφημερίων), τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 536/1945 (Περὶ ρυθμίσεως τῶν ἀποδοχῶν τοῦ Ὁρθοδόξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου κλπ.), τὸ ἄρθρον 28 τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου 540 τοῦ 1945 (Περὶ Ἐκκλησ. Ἐκπαιδεύσεως) και τὴν ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. 83719 και ἀπὸ 7/10,46 Ἐγκύκλιον τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας, προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσιν τὴν ὡς ἄνω Ἐφημεριακὴν θέσιν ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 48 τοῦ ὡς ἄνω Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, ἵνα ἀνακηρυχθῶσιν ὑποψήφιοι Ἐφημεριοὶ τῆς ἐν λόγῳ Ἐνορίας.

Περισσότερας πληροφορίας οἱ ἐνδιαφερόμενοι δύνανται νὰ λάβωσιν προσερχόμενοι εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ἡ παρούσα κοινοποιηθῆτω μερίμνη τοῦ οἰκείου Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου δι' ἀναγνώσεως ἐπ' Ἐκκλησίας και θυροκολλησεως ἐν τῷ Ἱ. Ναῶ, και δημοσιευθῆτω εἰς τὰ Περιοδικὰ «Ἐκκλησία» και «Ἁγιοὶ Ἰάσων και Σωσίπατρος».

Ἐν Κερκύρᾳ τῇ 13 Ἰανουαρίου 1947.

† Ὁ Κερκύρας και Παξῶν Μεθόδιος

Ἱ. Μητρόπολις Ναυπακτίας και Εὔρυτανίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἄρθρον 47 παράγ. Β' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2200/1940 Ἀναγ. Νόμου «Περὶ Ἱ. Ναῶν και Ἐφημερίων» καλοῦμεν και αἰθῆς τοὺς βουλομένους και ἔχοντες τὰ προσόντα και τῆς ἀμέσως κατωτέρας κατηγορίας ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἱ. Μητροπόλει τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων Ἐφημεριοῦ τοῦ Ἱ. Ναοῦ Κοιμησῆς Θεοτόκου Παλαιοπαναγίας Ναυπάκτου. Ἐν Ναυπάκτῳ τῇ 11 Ἰανουαρίου 1947. † Ὁ Ναυπακτίας και Εὔρυτανίας Χριστοφόρος

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ ΔΙΑ ΤΑ ΤΟΠΙΚΑ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἡ εἰσπραξις τῶν συνδρομῶν τῶν ἐ. ναῶν ὑπὲρ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» ἐνεργεῖται κατὰ τὸν Νόμον 2200/40 ὑπὸ τῶν κατὰ τύπους ΤΑΚΕ οὐχι δι' ἰδιαιτέρων διπλοτύπων τοῦ περιοδικοῦ τούτου, ἀλλὰ δι' ἐκείνων διὰ τῶν ὁποίων εἰσπράττονται οἱ πόροι τοῦ ΤΑΚΕ.

Αἱ εἰσπράξεις αὐταὶ ἐκ συνδρομῶν πρέπει νὰ μεταφέρονται εἰς εἰδικὴν στήλην τῶν μηνιαίων Καταστάσεων εἰσπράξεων τῶν Τοπικῶν ΤΑΚΕ τῶν ὑποβαλλομένων εἰς τὸ Κεντρικὸν (ΤΑΚΕ), ὁποῦν θὰ ἀποδίδονται εἰς τὸ Περιοδικόν.

(Ἐκ τῆς Διευθύνσεως τοῦ ΤΑΚΕ).

ΔΙΑ ΤΑ ΕΚΚΛΗΣ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ

Παρακαλοῦνται τὰ Ἐκκλησιαστικά Συμβούλια τῶν ναῶν Ἀθηνῶν, Πειραιῶς και Περιχώρων, ὅπως καταθέσωσιν εἰς τὸ ΤΑΚΕ τὴν συνδρομὴν τῶν ὑπὲρ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία», ὡς εἰδοποιήθησαν παρὰ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἰδιοτῶν	Δρχ. 12.000
Φοιτητῶν και σπουδαστῶν Ἱερατικῶν	
Σχολῶν	» 6.000
Ἐξωτερικοῦ	Δολλ. 6
Τιμὴ ἐκάστου φύλλου	Δρχ. 1.000
Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερέων:	
1) διὰ μόνην θέσιν	» 5.000
2) διὰ πλείονας τῆς μᾶς ἐκάστη πρὸς δραγματᾶς	3.000
Οὐδεμία Προκήρυξις θὰ δημοσιεύεται μὴ συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου αὐτῆς.	
Αἱ συνδρομαὶ προκαταβάλλονται.	
Αἱ συνδρομαὶ τῶν ναῶν ἀνακοινωθήσονται προσεχῶς.	

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,”

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ
† Ὁ Ὑδρας-Σπετσῶν-Αἰγίνης ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ
† Ὁ Ἐδέσσης-Πελλῆς ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου, Ἀζαδημαϊκός

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΦΥΤΡΑΚΗΣ

Ὑφηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΙΔΗΣ

Ἐν Ἀθήναις τύποις «Φοῖνικος», Λεωνάτου 4